

Uloga jezičnih igara u nastavi hrvatskog jezika u djece mlađe školske dobi

Trninić, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:895915>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

ANA TRNINIĆ

DIPLOMSKI RAD

ULOGA JEZIČNIH IGARA U NASTAVI
HRVATSKOGA JEZIKA U DJECE
MLAĐE ŠKOLSKE DOBI

Petrinja, lipanj 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Petrinja)

PREDMET: JEZIČNE IGRE I UČENJE
HRVATSKOGA JEZIKA

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Trninić

TEMA DIPLOMSKOGA RADA: ULOGA JEZIČNIH IGARA U
NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA U DJECE MLAĐE
ŠKOLSKE DOBI

MENTORICA: doc. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, lipanj 2017.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. NASTAVA HRVATSKOGA JEZIKA	5
2.1. Metode i strategije nastave hrvatskoga jezika	7
2.2. Komunikacijsko-funkcionalni pristup nastavi hrvatskoga jezika	11
3. IGRA	15
3.1. Didaktička igra	16
3.2. Jezična igra	18
4. ISTRAŽIVANJE	21
4.1. Opis uzorka	21
4.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja	23
4.3. Instrument istraživanja	24
4.4. Rezultati istraživanja	28
4.4.1. Rezultati istraživanja s obzirom na stav učenika prema Hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu	28
4.4.2. Rezultati istraživanja s obzirom na učenicima najdraže i najmrže predmete	28
4.4.3. Rezultati istraživanja o učestalosti igranja na nastavi hrvatskoga jezika 30	
4.4.4. Rezultati istraživanja o igranju igara na nastavi i učenju kroz igru	30
4.4.5. Rezultati istraživanja o jezičnim djelatnostima i sadržajima koji se razvijaju u okviru nastave hrvatskoga jezika	31
4.4.6. Rezultati istraživanja s obzirom na razlike u odgovorima prema spolu, dobi i mjestu školovanja	36
4.5. Rasprava	40
5. ZAKLJUČAK	42
6. PRILOZI	43
6.1. Prilog 1. Upitnik za učenike trećih i četvrtih razreda	43
6.2. Prilog 2. Tijek sata vježbanja i ponavljanja imenica, glagola i pridjeva (3. r.) 45	
6.3. Prilog 3. Tijek sata vježbanja i ponavljanja imenica, glagola i pridjeva (4.r.) 46	

6.4. Prilog 4. Tijek sata vježbanja i ponavljanja pridjeva (3.r.)	48
6.5. Prilog 5. Tijek sata vježbanja i ponavljanja upravnog i neupravnog govora (4.r.)	49
LITERATURA.....	51
ŽIVOTOPIS	53
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	54
IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA.....	55

SAŽETAK

Nastavni predmet Hrvatski jezik najopsežniji je u osnovnoškolskom obrazovanju, a u djece mlađe školske dobi ima osobito važnu ulogu. Sva ostala područja i predmeti usko su povezani upravo sa znanjem ovog nastavnog predmeta. Kako bi učenici usvojili hrvatski jezik i bili spremni na svakodnevnu komunikaciju, potrebno je koristiti poseban pristup koji će poticati kreativnost, samostalnost, želju za istraživanjem i znanjem, bez straha od izražavanja. Takav način usvajanja hrvatskoga jezika vidimo u komunikacijsko-funkcionalnom pristupu. Didaktička igra, kao jedno od osnovnih obilježja ovog pristupa, odlično pokazuje kako nastava ne mora nužno biti predavačka i tradicionalna, već razigrana i svrhovita. Suvremeni pristup nastavi ističe igru kao jednu od osnovnih metoda u učenju i poučavanju jezičnih sadržaja. Za učenje jezičnih sadržaja posebno su važne jezične igre koje se mogu definirati kao prostor u kojem se i odrasli i djeca oslobađaju u vlastitom jeziku, u kojem doista uživaju u njemu intuitivno svladavajući pravila i stječući sposobnost postupiti u skladu s pravilima ili ih (svjesno) krše (Peti Stantić i Velički, 2009). U svrhu ovog rada provedeno je istraživanje u trećim i četvrtim razredima Osnovnih škola „Kalnik“ u Kalniku, „Vladimir Nazor“ u Križevcima i „Bukovac“ u Zagrebu. U istraživanju je sudjelovalo 93 učenika, a cilj istraživanja bio je ispitati koliko učenici vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet, igraju li se na nastavi hrvatskoga jezika, koji predmeti su im najdraži, a koji najmrži, koje sadržaje i jezične djelatnosti vole, a koje ne, vole li učiti kroz igru te postoji li razlika s obzirom na spol, dob i mjesto školovanja. Učenici su na nastavi hrvatskoga jezika ponavljali jezične sadržaje putem jezičnih igara, a nakon toga ispunjavali upitnik. Rezultati pokazuju kako učenici vole Hrvatski jezik i vole učiti kroz igru, ali kroz igru na nastavi hrvatskoga jezika uče samo ponekad.

KLJUČNE RIJEČI: poučavanje hrvatskoga jezika, komunikacijsko-funkcionalni pristup, igra, jezične igre

Summary

Croatian language is the most extensive subject in elementary school education, and has an important role in younger school-age children. All other teaching fields and school subjects are connected with the knowledge of this school subject. In order to help students to acquire Croatian language and be ready for everyday communication, it is necessary to use the special approach that will stimulate creativity, autonomy, desire to explore and desire for knowledge, without fear of expression. This method of Croatian language acquisition is visible in communicative and functional approach. Didactic game, as one of the essential characteristics of this approach, is an excellent example of how teaching does not necessarily need to be frontal and traditional, but playful and meaningful. Contemporary approach to teaching highlights the game as one of the basic methods in learning and language content teaching. For language content teaching, especially important are the language games that can be defined as a space where both children and adults can be free in their own language, where they truly enjoy the language while intuitively mastering the rules and gaining the ability to act in accordance with the rules, or to (consciously) violate them. (Peti Stantić i Velički, 2009). For the purpose of this paper, a research was conducted in third and fourth grades of elementary schools *Kalnik* in *Kalnik*, *Vladimir Nazor* in *Križevci*, and *Bukovac* in *Zagreb*. 93 children participated in the research, and the goal was to examine how much the students love Croatian language as a school subject, whether they play games in Croatian language classes, what are their favourite and least favourite subjects, what language contents and activities they like, or do not like, whether they like learning through play, and whether there are gender, age or differences with regard to the school place. In Croatian classes, the students reviewed language contents through language games, and afterwards they filled in the questionnaire. The results show that the students love Croatian language and learning through play, however, they only sometimes learn through play in Croatian language classes.

Key words: teaching of Croatian language, communicative and functional approach, game, language games

1. UVOD

Za odabir teme diplomskog rada odlučila sam se tijekom izbornog kolegija *Jezične igre i učenje hrvatskoga jezika 1*. Na ovom kolegiju uvidjela sam pravu važnost igre, ne samo općenito, već i u nastavi hrvatskoga jezika. Kroz mnogobrojne aktivnosti, vidjela sam kako se igra može implementirati u nastavu hrvatskoga jezika bez narušavanja često željene discipline i reda u razredu, a s povećanjem motivacije učenika. Shvatila sam kako, iako sam odrasla, volim izazove i zanimljivu i kreativnu nastavu, a upravo takvu nam je ponudila i prezentirala profesorica na ovom kolegiju. Mnogi smatraju kako se djeca polaskom u školu manje igraju, te da igri nije mjesto u razredu, a to je pogrešno. Igra je prirodna aktivnost, ne samo kod djece već i kod odraslih, a učenje putem igre je za dijete najjednostavniji i najprirodniji put (Peti Stantić i Velički, 2009). Nažalost, u školama je igra još uvijek nedovoljno zastupljena, a predavačka nastava gdje su učenici pasivni promatrači je i dalje primarna. Suvremeni pristup odgojno-obrazovnom procesu naglašava kako je igru potrebno implementirati u nastavu i omogućiti učenicima da budu aktivni sudionici nastavnog procesa. „Nastavu treba znati organizirati tako da učenik "mora" biti aktivan, što znači da ga na različite načine valja zainteresirati i razviti pozitivan odnos prema gradivu što ga, učenjem u igri, usvaja“ (Miljević-Ridički, Miljković, Pavličević-Franić, Rijavec, Vizek-Vidović, Vlahović-Štetić, Zarevski, 2000: 42). Učenici će i najdosadniji i najteži sadržaj usvojiti ukoliko se on prezentira kroz igru. Nastava u kojoj je igra sastavni dio procesa, dinamična je, motivirajuća i zanimljiva, a učenici često nemaju dojam da uče, nego da se igraju. Igrajući se, uči se nesvjesno, što olakšava usvajanje novih znanja, pogotovo kada je riječ o sadržajima koji su djeci osnovnoškolske dobi nezanimljivi i apstraktni (Miljević-Ridički i suradnici, 2000).

U svrhu ovog rada, provedeno je istraživanje u trećim i četvrtim razredima Osnovnih škola *Vladimir Nazor* u Križevcima, *Bukovac* u Zagrebu i *Kalnik* u Kalniku. Ispitanici su bili izloženi nastavnom satu Hrvatskoga jezika na kojem su ponavljali i vježbali određene jezične sadržaje. U svim nastavnim etapama kao metoda rada korištena je jezična igra ne bi li se vidjelo kakvu ulogu ima jezična igra u nastavi hrvatskoga jezika. Također, željelo se ispitati utječe li takav način rada na motiviranost, pozornost i aktivnost učenika u nastavi, odnosno, pridonosi li takva nastava lakšem zapamćivanju informacija i razumijevanju sadržaja. Nakon nastavnog

sata, učenicima je podijeljen upitnik kojim se željelo ispitati njihovo mišljenje o Hrvatskom jeziku kao nastavnom predmetu, što misle o igri u nastavi hrvatskoga jezika te vole li učiti kroz igru. Teorijski dio rada obuhvaća saznanja o nastavnom predmetu Hrvatski jezik, metodama i strategijama nastave hrvatskoga jezika, komunikacijsko-funkcionalnom pristupu nastavi hrvatskoga jezika te bitne odrednice igre (didaktičke i jezične).

2. NASTAVA HRVATSKOGA JEZIKA

Nastavni predmet Hrvatski jezik najopsežniji je u osnovnoškolskom obrazovanju i s njim su usko povezana sva ostala predmetna područja jer se sva nastavna komunikacija ostvaruje hrvatskim jezikom. Hrvatski jezik zastupljen je od prvoga do osmoga razreda, a obuhvaća četiri sastavnice, odnosno područja: *jezično izražavanje, književnost, hrvatski jezik u užem smislu, medijsku kulturu te početno čitanje i pisanje* u prvome razredu (Bežen, 2008). „Prema načelu unutarpredmetnoga povezivanja zadaće i sadržaji predmetnih sastavnica međusobno se prožimaju i nadopunjuju, a prema načelu međupredmetnoga povezivanja funkcionalno se povezuju s ostalim nastavnim područjima“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006: 25). Temeljni cilj nastave hrvatskoga jezika jest osposobiti učenike za jezičnu komunikaciju koja im omogućuje ovladavanje sadržajima svih nastavnih predmeta i uključivanje u cjeloživotno učenje. Ovladavanje standardnim jezikom pridonosi razvoju jezično-komunikacijskih sposobnosti pri govornoj i pisanoj uporabi jezika u svim funkcionalnim stilovima, razvoju literarnih sposobnosti, čitateljskih interesa i kulture, stvaranju zanimanja i potrebe za sadržajima medijske kulture i razvijanju poštovanja prema jeziku hrvatskoga naroda, njegovoj književnosti i kulturi (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006). Nastava hrvatskoga jezika učenicima omogućuje stjecanje znanja, vještina, sposobnosti, stajališta, vrijednosti i navika koje pridonose njihovom osobnom razvoju i omogućuje im aktivno sudjelovanje u društvu (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006). Prvotna svrha učenja hrvatskoga jezika trebala bi se odnositi na razvoj izražajnih komunikacijskih sposobnosti svih vrsta, a najviše na uspješno usmeno i pismeno snalaženje u svakodnevnim priopćajnim situacijama (Pavličević-Franić, 2005). Nastava hrvatskoga jezika provodi se prema Nastavnom planu i programu koji predviđa 175 sati godišnje od prvoga do šestoga razreda osnovne škole, odnosno pet sati tjedno, dok je to u sedmom i osmom razredu smanjeno na četiri sata tjedno, odnosno, 140 sati godišnje (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006).

Temeljni dokumenti za poučavanje materinskoga jezika su Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006) i Nacionalni okvirni kurikulum (2011).

„S obzirom na složenu strukturu nastavnoga predmeta, potrebno je navesti kako svaka od predmetnih sastavnica pridonosi ostvarenju temeljnoga nastavnoga cilja: osposobljivanje učenika za jezičnu komunikaciju u svim priopćajnim situacijama u kojima se može zateći učenik osnovne škole“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006:25).

Zadaće sastavnica nastavnoga predmeta Hrvatski jezik određene su s obzirom na to kako pojedina sastavnica pridonosi ostvarenju temeljnoga nastavnoga cilja, a to je osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju koja im omogućuje ovladavanje sadržajima svih nastavnih predmeta te uključivanje u cjeloživotno učenje.

Jezično izražavanje jedno je od četiri područja nastave hrvatskoga jezika u osnovnoj školi i ono treba uspostavljati čvrstu vezu s ostalim područjima hrvatskoga jezika. Utemeljuje se na razvijanju gramatičke, pravogovorne i pravopisne norme hrvatskoga jezika, na načelima lingvističke stilistike i lingvistike teksta (Pavličević-Franić, 2005). Zadaće ovog nastavnog područja su: razvoj sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova, stvaranje navika uporabe pravogovornih (ortoepskih) i pravopisnih (ortografskih) norma i ostvarivanje uspješne usmene i pisane komunikacije (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006).

„Sadržajem obuhvaća jezične djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja u različitim funkcionalnim i književnoumjetničkim tekstovima te sustavno provođenje usmenih i pismenih jezičnih vježbi sa svrhom poticanja i razvoja stvaralačkih izražajnih mogućnosti učenika“ (Pavličević-Franić, 2005:114).

Uloga nastavnog područja *književnosti* jest uvođenje učenika u umjetničku književnost koja razvija odnos prema umjetnosti pjesničkoga jezika (Bežen, Budinski, Kolar Billege, 2012). Zadaće ovog nastavnog područja su spoznavanje i doživljavanje književnih djela, razvijanje osjetljivosti za književnu riječ, razvijanje čitateljskih potreba, stvaranje čitateljskih navika i osposobljivanje za samostalno čitanje primanje književnih djela (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006).

Uloga nastave *medijske kulture* u školi proizlazi iz goleme uloge medija u životu današnjeg čovjeka, a ta se uloga sastoji u sljedećem: upoznavanje učenika s temeljnim osobinama najvažnijih medija i njihovom ulogom u prenošenju informacija, razvoju sposobnosti i kritičkog odnosa učenika prema medijima i umjetničkoj vrijednosti medijskih djela, upoznavanju informacijske moći pojedinih

medija u oblikovanju javnog mišljenja i uočavanje odnosa među medijima (Bežen, 2007). Zadaće ovog nastavnog područja su osposobljavanje učenika za komunikaciju s medijima (kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom), primanje kazališne predstave, filma, televizijske i radijske emisije i osposobljavanje za vrednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006).

Početno čitanje i pisanje posebno je područje nastave hrvatskoga jezika koje je osobitost prvoga razreda, a provodi se tijekom cijele školske godine. Ono je posebno po tome što se u njemu stječu znanje, sposobnosti i vještine koje su pretpostavka za kasnije funkcionalno i kreativno bavljenje jezikom i književnošću radi stjecanja jezične, izražajno-komunikacijske, književne i medijske pismenosti (Bežen, 2007). „Poučavanje u početnom čitanju i pisanju počinje u prvom razredu osnovne škole, a završava u trećem, kad normalno razvijena djeca sasvim automatiziraju čitanje i pisanje“ (Bežen, 2007: 13).

Hrvatski jezik u užem smislu podrazumijeva područje gramatike/slovnice, pravopisa i pravogovora suvremenog standardnog hrvatskoga jezika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u osnovnoj školi (Bežen i suradnici, 2012). Zadaće ovog nastavnog područja su: osposobiti učenike za uspješno snalaženje u svakodnevnim priopćajnim situacijama, ovladavanje jezičnim sredstvima potrebnim za uspješnu komunikaciju, osvješćivanje potrebe za jezičnim znanjem, suzbijanje straha od jezika, osvješćivanje razlika između standardnoga jezika i zavičajnih idioma te postupno usvajanje hrvatskoga jezičnog standarda (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006).

2.1. Metode i strategije nastave hrvatskoga jezika

U nastavnoj teoriji i praksi spominju se različite metode za poučavanje jezika. Didaktičari i metodičari različito definiraju nastavnu metodu, a kad ih određuju polaze s različitih stajališta. Jedni kao kriterij razvrstavanja uzimaju stupanj sudjelovanja ljudskih osjetila u percipiranju pa tako navode vizualne, auditivne, manualne i intelektualne metode. Neki polaze od misaonih djelatnosti pa govore o metodama analize, sinteze, dedukcije, indukcije, uspoređivanja, razlikovanja, poistovjećivanja, razlikovanja i suprotstavljanja. Treći polaze od odnosa među

učenikovim i nastavnikovim djelatnostima pa tako dobivamo nastavnikovo izlaganje, razgovor nastavnika i učenika i samostalan učenikov rad (Težak, 1996). Dragutin Rosandić je uviđajući potrebu veće prilagođenosti metoda predmetu preporučio sljedeće metode: metoda asociranja, diferenciranja, razgovora, pokazivanja, dopunjavanja, ispisivanja, prestilizacije, višestrukog izbora, izgovora, izostavljanja, navođenja, objašnjavanja, podcrtavanja, rada s tekstem, rada s tablicama, rada s udžbenikom, samostalnog pismenog rada, supstitucije i druge (Težak, 1996). Pojam nastavna metoda pripada odgojno-obrazovnoj djelatnosti čiji je temeljni oblik nastava, pa se tako za nastavnu metodu javljaju i ovi nazivi: metoda nastave i metoda rada u nastavi. Međutim, odgojno-obrazovna djelatnost se ne ostvaruje samo nastavnom, nego i drugim oblicima pa su stoga primjereniji nazivi metoda odgoja i obrazovanja, metoda odgojno-obrazovnog procesa, metoda odgojno-obrazovnog rada (Rosandić, 2005). Jedna od definicija koju Rosandić navodi u svojoj Metodici književnoga odgoja jest ona iz Pedagoške enciklopedije, a glasi ovako: Nastavne metode su načini rada učitelja i učenika pomoću kojih se usvaja znanje, umijeće i navike, izgrađuje učenikov pogled na svijet, razvijaju učenikove sposobnosti (Rosandić, 2005). U određivanju i razvrstavanju nastavnih metoda valja izbjeći preklapanje kriterija, kombinaciju mnoštva kriterija u određivanju jedne metode i zanemarivanje naravi nastavnog predmeta. Stjepko Težak (1996) priklanja se tradicionalnoj razdiobi metoda koja se zasniva na nastavničko-učeničkom odnosu i njihovoj uzajamnoj djelatnosti te s tog stajališta određuje ove osnovne methodske vrste: metode usmenog izlaganja, metode razgovora, metode čitanja, metode pisanja, metode crtanja, metode pokazivanja i metode fizičkog rada. U ovu skupinu još dodaje i metode promatranja, slušanja, razmišljanja i maštanja (Težak, 1996). Ante Bežen (2008) u svojoj Metodici objašnjava koje se nastavne metode koriste u pojedinom nastavnom području, pa tako opisuje koje se metode koriste u nastavi književnosti, u nastavi jezika, u nastavi jezičnog izražavanja, početnog čitanja i pisanja te u nastavi medijske kulture. Metode slušanja, promatranja, maštanja i razmišljanja priprava su za metode usmenog izlaganja, razgovora ili pisanja. Nastavna metoda ostvaruje se metodičkim postupcima, a metodički postupak je sastavni dio nastavne metode (Rosandić, 2005). Način, tehnika, oblik izvođenja i vrsta učinka te uporaba izvora i pomagala mogu poslužiti kao kriteriji za razdiobu osnovnih methodskih vrsta na podvrste (Težak, 1996). Osnovno obilježje nastave i ovog klasifikacijskog sustava je zajedništvo učenika i nastavnika.

Metode nastave jezika

U nastavi jezika imamo tri razine metoda, a to su osnovne, metode zajedničke za više osnovnih metoda i podvrste osnovnih metoda. U osnovne metode Stjepko Težak (1996) ubraja metode usmenog izlaganja (monološke metode), metode razgovora (dijaloške metode), metode čitanja (tekstovne metode), metode pisanja (grafijske metode), metode crtanja (likovne metode), metode pokazivanja (demonstracijske metode) i metode fizičkog rada (prakseološke metode). Metode zajedničke za više osnovnih metoda primjenjuju se unutar svake od osnovnih metoda, a to su metoda slušanja, metoda promatranja, metoda maštanja i metoda razmišljanja. Također, svaka osnovna metoda ima svoje podvrste pa tako pod *metode usmenog izlaganja* spadaju ove podvrste: metoda opisivanja, pripovijedanja, analitičkog/sintetičkog tumačenja, dokazivanja, upućivanja. *Metode razgovora* mogu se razvrstati prema stupnju učeničke samostalnosti u razgovoru (vezani razgovor, usmjereni razgovor i slobodni razgovor), prema metodičkoj namjeni (motivacijski, heuristički, raspravljajući, reproduktivni, katehetički), prema praktičnoj usmjerenosti (razgovorne igre, telefonski razgovor, poslovni razgovor, rekreativni razgovor, usmena dramaturgija). *Metode čitanja* se također mogu razvrstati po različitim kriterijima. Po kriteriju glasnosti razlikujemo metodu čitanja naglas i čitanja u sebi, a prema doživljajno-spoznajnim zadacima metodu logičkog čitanja, usmjerenog čitanja, interpretativnog čitanja i metodu stvaralačkog čitanja (Težak, 1996). *Metode pisanja* vrlo su razgranate pa tako razlikujemo metode odgovora na pitanja, metodu diktiranja, metodu sastavljanja, metodu preoblikovanja, metodu označivanja i metodu upisivanja. *Metode crtanja* prema vrsti crteža i stupnju crtačke slobode obuhvaćaju metodu slobodnog crtanja, metodu usmjerenog crtanja i metodu geometrijskog crtanja (Težak, 1996), a Bežen (2008) još navodi i metodu misaonih karata. *Metode pokazivanja*, odnosno demonstracije razlikujemo po načinu percipiranja na vizualnu metodu, auditivnu, taktilnu, ofaktivnu i gustativnu metodu. *Metode fizičkog rada* temelje se na fizičkim radnjama, a prema načinu i vrsti fizičkog rada razvrstavaju se na metodu ručnog rada, metodu strojnog rada i metodu tjelesnih pokreta (Bežen, 2008).

Metode nastave jezičnoga izražavanja

Za nastavu izražavanja najčešće korištene metode su metode pisanja, metode usmenog izlaganja, metode čitanja i metode diktiranja s nekim svojim podvrstama.

Odgojno-obrazovne/nastavne strategije tema su u kojoj se pogledi suvremene didaktike i metodike najviše razlikuju, a to je posebno vidljivo u metodici hrvatskoga jezika koja umjesto naziva strategija rabi naziv metodički sustav. Razlog tome je što metodički sustav ovisi o matičnoj znanosti nastavnog predmeta koja za didaktiku nije relevantna i što su metodički sustavi bili poznati znatno prije nego što je pojam strategije ušao u hrvatsku didaktiku (Bežen, 2008).

„Von Cube ovako definira svoju obrazovnu strategiju: »Obrazovna strategija je slijed planiranih mjera koje nastavnik ili mediji moraju provesti, i koje adresata trebaju dovesti do određenog obrazovnog cilje. Strategije, dakle, uvijek ovise o cilju i adresatu, a u svojoj realizaciji, naravno, i o medijima i drugim sredstvima« (Težak, 1996: 111).

Određeni metodički sustav podrazumijeva primjenu određenih metoda, postupaka, oblika nastave i nastavnih sredstava i izvora pa je potrebno uz opće odrednice svakog metodičkog sustava navoditi i pripradajuće izvedbene odrednice kao sastavne dijelove metodičke strategije. U tom smislu valja razlikovati pojam metodičkog sustava kao opću metodičku strategiju i pojam metodičke strategije koji uz obilježja metodičkog sustava, sadrži pripradajuće provedbene sastavnice, odnosno, metode, postupke, oblike, izvore i nastavna sredstva (Bežen, 2008). Pojam metodički sustav je dakle širi od pojma metodičke strategije. Za uspostavljanje nekog metodičkog sustava postoje i neki kriteriji, a to su temeljno teorijsko polazište, položaj i uloga učenika u nastavnom procesu, položaj učitelja u nastavnom procesu, pristup nastavnim sadržajima i njihov položaj u nastavnom procesu, metodologija i teorijski aparat matične znanosti iz koje se preuzimaju nastavni sadržaji te izvedbeni oblici, metode i postupci u radu. Pošto ovise o području nastave hrvatskoga jezika, posebno se razlikuju metodički sustavi u početnom čitanju i pisanju te nastavi književnosti, dok su sa sustavima književnosti tijesno povezani sustavi nastave jezika, izražavanja i medijske kulture (Bežen, 2008).

U nastavi *jezika* razvilo se više sustava, a najzanimljiviji su dogmatsko-reproduktivni, analitičko-eksplikativni, problemsko-stvaralački i lingvističko-komunikacijski. Dogmatsko-reproduktivni sustav proistječe iz tradicionalnog shvaćanja uloge lingvиста koji prosuđuje slaganje jezičnih izraza s normom. U ovom sustavu preferira se zapamćivanje definicija i pravila napamet. „Korak naprijed u nastavi gramatike učinjen je prihvaćanjem analitičko-eksplikativnog sustava, koji učenika stavlja u povoljniji položaj jer ga potiče da proučavanjem teksta analitički otkriva gramatičke pojave na razini književne norme“ (Težak, 1996). Problemsko-stvaralački sustav temelji se na načelu stvaralaštva, gdje je učenik u ulozi istraživača i mora samostalno riješiti određeni jezični problem. U lingvističko-komunikacijskom sustavu učenici se upoznaju s jezičnim zakonitostima i teorijom komuniciranja u mjeri i na način koji ih osposobljava za usmeno i pismeno priopćavanje prema njihovim aktualnim i skorašnjim potrebama (Težak, 1996).

2.2. Komunikacijsko-funkcionalni pristup nastavi hrvatskoga jezika

Komunikacijsko-funkcionalni pristup jezičnim sadržajima afirmira i ističe važnost komunikacijske prakse i pragmatičan pristup sadržajima, funkcionalnu nastavu jezika kojoj je svrha uspješno sporazumijevanje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama, te razvoj komunikacijske kompetencije u odnosu na lingvističku kompetenciju (Pavličević-Franić, 2005). Gramatički sadržaji moraju biti prilagođeni spoznajnim mogućnostima učenika i interesima u određenoj dobi. Normativna gramatika, čije učenje nije nužno u ranojezičnome razdoblju, mora biti preoblikovana u školsku, to jest didaktičku gramatiku. Osnovna obilježja školske gramatike su opisnost, primjerenost i funkcionalnost. Dakle, prerano usvajanje apstraktnih pojmova dovelo bi do straha od uspjeha i negativnog stava prema hrvatskome jeziku. Zbog toga, potrebno je prilagoditi se mogućnostima učenika i razvijati jezične djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. U nižim razredima osnovne škole najviše pozornosti trebalo bi posvetiti razvoju učenikova izraza, bogaćenju rječnika, usvajanju rečenične strukture, stvaranju općih komunikacijskih sposobnosti i razvoju ličnosti, dok se u višim razredima, uz sve navedeno, treba posvetiti i na normativno jezično znanje (Miljević-Riđički i suradnici, 2000). Ovakav proces nastave razvijao bi izražajne komunikacijske sposobnosti, te usmeno i pismeno snalaženje u svakodnevnim priopćajnim situacijama. Komunikacijsko-funkcionalni pristup jezičnim sadržajima polazi od činjenice da se normativna

gramatika mora prilagoditi spoznajnim mogućnostima i interesima djece određene dobi, odnosno, treba je načiniti primijenjenom komunikacijskom gramatikom (Pavličević-Franić, 2005). Komunikacijski model učenja temeljen je na načelima humanističke edukacije, primjeren je ranoj fazi usvajanja jezika jer polazi od činjenice da apstraktan sadržaj kakav je gramatika treba poučavati zorno, na osnovi primjera iz svakodnevnih priopćajnih situacija. Komunikacijski pristup u procesu učenja i poučavanja jezika polazi od ovih odrenica: jezik je sustav i treba ga usvajati u njegovoj sveukupnosti, funkcionalna lingvistika inzistira na učenju jezika u funkciji svakodnevne komunikacije, usvajanje jezika zasniva se na induktivnoj metodi, kao oblik učenja i poučavanja afirmira se didaktička igra, uključuju se elementi emocionalnosti, doživljajnosti i pozitivne slike ličnosti (Pavličević-Franić, 2005). U ovom pristupu jako je bitno ostvariti ozračaj koji će učenicima olakšati učenje, učiniti ga djeci zanimljivom i radosnom djelatnošću i omogućiti pun razvoj intelektualnih i emocionalnih potencijala (Miljević-Ričićki i suradnici, 2000).

„Komunikacijsko-funkcionalni pristup jezičnim sadržajima ističe i afirmira važnost komunikacijske prakse i pragmatičan pristup jezičnim sadržajima, funkcionalnu nastavu jezika sa svrhom uspješnoga sporazumijevanja u svakodnevnim komunikacijskim situacijama, te razvoj komunikacijske kompetencije (osposobljenost za praktično jezičnu uporabu) u odnosu na lingvističku kompetenciju (teorijsko znanje o jeziku)“ (Pavličević-Franić, 2005:73).

Ovakav pristup potiče dinamičan, zanimljiv, raznolik, svrhovit, primjeren proces učenja hrvatskoga standardnoga jezika koji nastoji dokinuti neplodonosno jezično teoretiziranje i gramatiziranje u korist zanimljivog i učinkovitog ranojezičnoga diskursa (Pavličević-Franić, 2005).

Škola je u današnje vrijeme institucija na koju utječu društvene promjene. Količina gradiva se povećava, broj sati za poučavanje se smanjuje, mediji su sve prisutniji, a većina učitelja ne zna kako sve to uskladiti. Današnjim učenicima televizija i radio kao mediji ne predstavljaju nepoznanicu, štoviše, dobro su upoznati s novijim medijima kao što su pametni telefoni i internet. Pitanje je kako učenicima u vremenu gdje su zaokupljeni smartphoneovima i raznim igricama pristupiti, odnosno, kako učenicima na svrhovit i zanimljiv način dati sve opsežniju količinu znanja u kraćem vremenu. Jedan od načina je preko sustava komunikacijsko-funkcionalne i

stvaralačke nastave jer ispunjava sve zahtjeve koje današnja djeca traže, a to su *didaktička igra, funkcionalna-jezična komunikacija, pluralizam didaktičkih načela, postupaka i nastavnih sredstava, metoda indukcije i uloga učitelja* (Pavličević-Franić, 2005). O *didaktičkoj igri*, kao jednom od obilježja ovog pristupa, više će riječi biti u posebnom poglavlju. Drugo obilježje ovog pristupa jest *funkcionalna jezična komunikacija*, odnosno jezik u funkciji konkretnoga sporazumijevanja te primjena humanističke edukacije koja u središte nastavnog procesa stavlja pojedinca, poštujući sve njegove sposobnosti i emocije (Pavličević-Franić, 2005). Kao što je već navedeno, hrvatski jezik treba upoznati u njegovoj sveukupnosti, odnosno nije bitno naučiti samo gramatiku i pravopis, određena pravila i definicije, već je potrebno nastavu jezika povezati s nastavom izražavanja, književnosti, medijske kulture, ali i drugih nastavnih predmeta. Naravno, gradivo gramatike, pravopisa i izražavanja usvaja se u skladu se kognitivnim i komunikacijskim potrebama učenika, a mora se prilagoditi njegovu emocionalnom i sociokulturnom iskustvu. „Nastavni se sadržaj razvrstava u tematske cjeline kao osnovne jedinice ovako zamišljenoga metodičkoga sustava, a svaka nastavna jedinica prezentira se učenicima u obliku komunikacijske situacije primjerene njihovim doživljajno-spoznajnim mogućnostima“ (Miljević-Ridički i suradnici, 2000: 45). Obrada i usvajanje svake tematske cjeline ima afektivnu, emocionalnu svrhu i komunikacijsku, odnosno, lingvističku. Svrha afektivne je razvijanje svijesti o vlastitim osobinama ličnosti, individualiziranje procesa učenja, formiranje etičkoga i estetskoga stava, poticanje učenika na identifikaciju osjećaja, ohrabrivanje učenika da svoje osjećaje podijele s drugima, zbližavanje u razrednoj zajednici, poticanje učenika da prihvate i drugačije mišljenje od vlastitoga. Ostvaraj jezičnofunkcionalne zadaće odnosi se na bogaćenje rječnika, razvijanje jezičnih djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja, zapažanje jezičnih činjenica na svim gramatičko-pravopisnim razinama, usvajanje pojedinih paradigmatičkih oblika, izricanje rečeničnih struktura, utvrđivanje kompozicijsko-stilističke strukture u usmenome i pisanome sporazumijevanju, izricanje vlastitoga mišljenja, usvajanje normi komuniciranja kada u komunikaciji sudjeluje više osoba (Pavličević-Franić, 2005). Dakle, u središtu odgojno-izobrazbenog procesa jest komunikacija svih vrsta, ponajprije govorna i pisana komunikacija koja potiče individualnost, kreativnost, samostalnost i maksimalan angažman učenika i učitelja (Miljević-Ridički i suradnici, 2000). Na trećem mjestu nalazi se pluralizam didaktičkih načela, postupaka i nastavnih sredstava koji bi trebao zadovoljiti osnovna

načela nastave hrvatskoga jezika, odnosno, načela primjerenosti i zanimljivosti, životnosti, postupnosti, sustavnosti, obavijesnosti i individualnosti. Metodički instrumentarij trebao bi tada biti prilagođen učenikovom emocionalnom i kognitivnom iskustvu, predznanju, tipovima i vrstama vježbi te jezičnome sadržaju (Pavličević-Franić i Aladrović Slovaček, 2011). *Metoda indukcije* uključuje učenje od pojedinačnoga, poznatoga i jednostavnijega jezičnoga sadržaja do uopćavanja i teorijskoga znanja. Ova metoda zahtijeva od učenika samostalno zaključivanje, generaliziranje i usvajanje gramatičko-pravopisnih sadržaja. Potiče se kreativnost, individualnost i samostalnost u radu, a učenik sam zaključuje na temelju primjera iz svakodnevnoga života. Osim obrazovnih sadržaja, učenik uči o sebi, društvu, stvaranju pozitivne slike ličnosti i izražavanju emocija (Miljević-Ridički i suradnici, 2000). *Uloga učitelja* vrlo je bitna u komunikacijsko-funkcionalnom pristupu. Učitelj nije samo davatelj informacija, nego kreativan pojedinac koji potiče i usmjerava svoje učenike. U tako organiziranoj nastavi od učitelja se očekuje i zahtijeva dovoljno stručnosti i želje, volje i sposobnosti da prihvate nešto novo i nestereotipno (Pavličević-Franić i Aladrović Slovaček, 2011). Primjena komunikacijsko-funkcionalnog pristupa izaziva pozitivne stavove i osjećaje kod učenika, a učenje materinskoga jezika postaje nešto što će dijete zavoljeti. „Svaki metodički pristup koji potiče dinamičnu, raznoliku, učenicima zanimljivu, a uz to ipak primjerenu i svrhovitu nastavu, bilo bi korisno što više afirmirati u praksi“ (Pavličević-Franić, 2005: 80).

3. IGRA

Igra je jedna od osnovnih aktivnosti kojom dijete ulazi u svijet i istražuje ga, a uz to dobiva osjećaj prihvaćenosti, ljubavi, topline, uživanje u igranju samom, u kretanju i izgovaranju i u sporazumijevanju s drugima (Peti Stantić i Velički, 2009). Pojam igre ne može se sveobuhvatno definirati pa većina autora uglavnom predlaže opisno određenje igre. Na važnost igre u ljudskom razvoju upozoravali su Jan Amos Komensky, Jean Jacques Rousseau i Johann Heinrich Pestalozzi, a uvođenje igre u odgojno obrazovni sustav zagovarao je Friedrich Fröbel. On je igru predstavio kao najveću dječju potrebu, aktivnost u kojoj se dijete predaje bez ostatka, stječe iskustva i socijalizira se. Vrlo značajnu ulogu u uvođenju igre u odgojno obrazovni proces imali su predstavnici aktivne škole te švicarski psiholog i pedagog Edouard Claparede koji je igru smatrao najmoćnijim pokretačem dječje energije (Udiljak, 2010). Franjo Bučar, Vladimir Findak, Ivo Stella i Mladen Koritnik najzaslužniji su za uvođenje igre u hrvatske škole. J. Huizinga igru definira kao dobrovoljnu radnju ili djelatnost koja se odvija unutar nekih utvrđenih vremenskih ili prostornih granica, prema dobrovoljno prihvaćenim, ali beziznimno obaveznim pravilima, kojoj je cilj u njoj samoj, a prati je osjećaj napetosti i radosti te svijest da je ona „nešto drugo“, nego „obični život“ (Huizinga, 1992). Britton govori kako je za dijete igra ugodna, dobrovoljna, smisljena i spontano odabrana aktivnost koja je često i kreativna. Ona uključuje rješavanje problema, učenje novih društvenih vještina, novog jezika i novih tjelesnih vještina (Britton, 2000). Mirjana Duran smatra kako igra oslobađa od napetosti te regulira fizički, spoznajni i socijalno-emocionalni razvoj, a izvodi se u stanju optimalnog motivacijskog tonusa (Duran, 1995). „Cjelokupna igrova raznolikost djetinjstva najčešće se u literaturi razvrstava u tri kategorije: funkcionalna igra, simbolička igra, igre s pravilima“ (Duran, 1995: 14).

Funkcionalna igra određuje se kao igra novim funkcijama koje u djetetu sazrijevaju, a ono tijekom takve igre ispituje svoje motoričke, osjetilne i perceptivne funkcije. Dijete s jedne strane ispituje svoje funkcije, a s druge osobitosti objekata (Duran, 1995). Primjer funkcionalne igre je igra *loptom*.

„Simboličku igru većina razvojnih psihologa promatra kao razvojni fenomen, i to ili u kontekstu općeg psihičkog razvoja ili u kontekstu posebnih segmenata psihičkog razvoja djeteta“ (Duran, 1995: 15). Vigotski, Elkonin, Leontjev, Zaprožak i drugi

ruski autori simboličku igru razmatraju i pod nazivom igra uloga (Duran, 1995). Primjer simboličke igre jest igra *lutkom* u kojoj se djevojčica priprema na buduću ulogu, a to je uloga majke.

Igre s pravilima se najčešće javljaju između 7. i 11. godine, a zadržavaju se tijekom cijelog života. „Igre s pravilima dijete zatječe u već gotovom obliku i ovladava njima kao elementom kulture, ali sudjeluje i u stvaranju novih“ (Duran, 1995: 16). U ovakvim igrama postoje pravila, kolektivna disciplina, kodeks časti i fair play i one predstavljaju „zadivljujuće socijalne institucije“ i „pravi politički materijal djetinjstva“ (Duran, 1995). Odličan primjer igre s pravilima jest igra *Čovječe, ne ljuti se*.

„O igri se redovito misli kao o aktivnosti kojoj je gledajući iz perspektive onoga koji se igra, isključivi cilj zabava i razonoda. Djeca svoja prva iskustva, vještine, sposobnosti i znanja stječu u spontanoj igri: uče hodati, govoriti, stječu prve spoznaje o svijetu oko sebe. U takvoj je dječjoj igri učenje neosvijesteno, premda je trajno prisutno, bilo da se radi o aktivnostima kojima dijete razvija maštu, osjećajnost i osjetilnost ili razumijevanje međuljudskih odnosa ili odnosa u kojima se usvajaju novi pojmovi“ (Peti Stantić i Velički, 2009: 5).

Roditelji, odgojitelji i učitelji trebaju iskoristiti igraće aktivnosti kako bi olakšali i obogatili učenje jezičnih djelatnosti, slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Praktičari su uočili izvrsnu mogućnost učenja kroz igru jer je to prirodna čovjekova aktivnost određena pravilima, simbolična je i transformativna, voljno je i intrinzično motivirana, potiče divergentno mišljenje i pruža zadovoljstvo (Šego, 2009).

3.1. Didaktička igra

Današnje generacije osnovnoškolaca pred sobom nemaju lagan zadatak. Od njih se očekuje da usvoje znatno više znanja nego što su to morale prethodne generacije, pa je razumljivo da nastavnici traže način kako im olakšati taj proces usvajanja znanja, kao i pospješiti proces učenja. Učenje je uspješnije što je učenik motiviraniji, zainteresiraniji i u učenju aktivniji. „Igra, kao djeci imanentna aktivnost, praćena je zadovoljstvom i osjećajem ugone, ispunjena je ritmom i harmonijom, što olakšava usvajanje veće količine informacija u kraćem vremenu a uz manji zamor“

(Pavličević-Franić, 2005: 76). Upravo se zbog toga u komunikacijsko-humanističkome sustavu učenja/poučavanja kao osnovni oblik nastavne djelatnosti afirmirala didaktička igra, temeljena na principima komunikacije i humanističke edukacije (Miljević-Ridički i suradnici, 2000). Didaktička igra prati i psihički i fizički razvoj djeteta pa je didaktičari i pedagoški teoretičari smatraju važnim faktorom suvremenog obrazovnog koncepta. Igra, osim pedagoško-psiholoških, u sebi ima i socijalne konotacije pa dijete oponašajući pojedine komunikacijske situacije ulazi u svijet odraslih i igrajući se usvaja društveno uvjetovane norme življenja u okolini koja ga okružuje (Miljević-Ridički i suradnici, 2000). Didaktičke igre ubrajaju se u formalne igre, odnosno igre s pravilima, a mogu se podijeliti na igre mašte, igre šanse, igre realnosti i igre sposobnosti. Igra je uz rad, aktivnost koja označava čovjekov odnos prema prirodi, društvu, samome sebi, cjelokupnome okruženju, a dijete igrom doživljava sve što rad nije. Igru smatra djelatnošću u kojoj je slobodan, radostan i maksimalno angažiran. Problem današnjih nastavnika je kako organizirati nastavu, a da učenik ne bude pasivan promatrač. Nastavu treba organizirati tako da učenik mora biti aktivan, odnosno, učenika se mora zainteresirati na različite načine i razviti pozitivan odnos prema jezičnome gradivu koje učenjem u igri usvaja (Pavličević-Franić, 2005). Kada je učenik zainteresiran za nastavu, on će željeti saznati i spoznati što više činjenica, a na ovakav način, njegova pažnja će također biti veća, što pak ubrzava zapamćivanje i olakšava razumijevanje sadržaja učenja. Učiti igrajući se znači učiti nesvjesno. Ovakav način učenja olakšava usvajanje novih znanja, pogotovo kada je riječ o sadržajima koji su djeci niže školske dobi previše apstraktni i nezanimljivi. Ukoliko se takav „dosadan“ sadržaj kao što su gramatika i pravopis oblikuje i prezentira kao didaktička igra, on će učenicima postati prihvatljiv. Ovakav način poučavanja ne samo da olakšava učenje i zapamćivanje teških sadržaja, već ostvaruje dinamičnu, nestereotipnu, motivirajuću i zanimljivu nastavu. Upravo zbog toga, preporučuje se u svakoj nastavnoj jedinici osmisliti novu ili preoblikovati postojeću didaktičku igru, na primjer *Čovječe, ne ljuti se*, *Domino*, *igra asocijacija*, *igranje uloga*, *pantomima* i slično. (Pavličević-Franić, 2005).

„Tako koncipirani sadržaji imaju, osim edukativne, i druge dimenzije: razvoj logičkoga mišljenja, zaključivanja, pamćenja, natjecateljskoga i kooperativnoga duha, poticanje svijesti

o vlastitim osobinama ličnosti (stvarnim i željenim), razvijanje etičkog i estetskog doživljaja (stava)“ (Miljević-Riđički i suradnici, 2000: 43).

Igra u nastavi izaziva pažnju učenika, povećava motivaciju i koncentraciju, očekuje da učenici budu aktivni sudionici, čini učenje zanimljivijim, a rezultira značajnim uspjehom i napretkom u učenju (Miljević-Riđički i suradnici, 2000).

3.2. Jezična igra

Jezik je apstraktan sustav znakova i način prenošenja informacija, želja, ideja i osjećaja. Kao što je već ranije navedeno, temeljna zadaća nastave hrvatskoga jezika jest razvoj jezično-komunikacijske kompetencije i pripremiti učenike na mogućnost sudjelovanja u svakodnevnim komunikacijskim situacijama. Igra je pak, prirodna aktivnost kojom dijete ulazi u svijet odraslih.

„Spoj igre, kao prirodne dječje djelatnosti, i jezika, kao jednoga od osnovnih sredstava sporazumijevanja u svijetu, omogućuje neopterećeno učenje i ovladavanje društvenim, pa onda i jezičnim ulogama, korištenje naslijeđenoga iskustva, ali i kreativnosti i individualnosti te učvršćivanje temelja za ovladavanje tim istim svijetom na bilo kojoj razini“ (Peti Stantić i Velički, 2009: 6).

U razvoju jezične sposobnosti treba istaknuti važnost materinskog jezika u kojem se dijete osjeća nesputano, opušteno, u kojem radoznalo istražuje svoje mogućnosti i mogućnosti drugih, u kojem se od najranije dobi izražava najslobodnije ukoliko se od najranije dobi ostvari poticajno okruženje ispunjeno povjerenjem i osjećajem da se „ne može pogriješiti“ (Peti Stantić i Velički, 2009). Djeca od najranije dobi ponavljaju razne sintagme i rečenice, smišljaju rečenične konstrukcije te na taj način uče jezik na njima lak i zabavan način. Polaskom u školu od te iste djece koja su uživala u stvaranju vlastitih rečenica traži se da se prilagode sustavu i uče teorijska znanja koja su im u toj dobi još neshvatljiva. Zbog takvog pristupa, kod djece se javlja strah od govorenja i negativan stav prema materinskome jeziku. Učenici će naučiti teorijska znanja, odnosno imat će razvijenu lingvističku kompetenciju, dok će komunikacijska kompetencija ostati zapostavljena.

„Igra, kao djeci imanentna aktivnost, u ranome učenju i poučavanju jezika, pokazuje se kao dobra metoda za učenje jezičnih sadržaja. Igra je čovjekova prirodna aktivnost (homo ludens – čovjek koji se igra). Igra jezikom, koji je jedan od osnovnih načina sporazumijevanja, pa onda i prenošenja ideja, osjećaja, želja, a ne samo informacija, također je prirodna ljudska aktivnost“ (Aladrović Slovaček, 2011: 403).

Kao što je već ranije navedeno, igra se može podijeliti na tri tipa: funkcionalnu, simboličku i igru s pravilima, a kombinacijom tih triju vrsta mogu se razviti razni oblici jezičnih igara koje mogu poslužiti za obradu jezičnih sadržaja, motivaciju učenika za učenje jezika ili ponavljanje i uvježbavanje jezičnih sadržaja. Jezičnu igru definiramo kao prostor u kojem se i odrasli i djeca oslobađaju u vlastitom jeziku, u kojem doista uživaju u njemu intuitivno svladavajući pravila i stječući sposobnost postupiti u skladu s pravilima ili ih (svjesno) prekršiti (Peti Stantić i Velički, 2009). Jezične igre zbog uživanja u određenu situaciju, lik, pojavu ili stvar pomoću riječi, pokreta i zvukova, čime se ostvaruje duhovno, emocionalno i fizičko angažiranje igrača, dakle uspostavljanje odnosa prema drugima u zajednici, nerijetko sadrže elemente dramskih situacija. Takve će igre, osim što su djeci zabavne, biti i vrlo korisne zato što im pomažu da se kasnije lakše i bolje izraze jezikom (Peti Stantić i Velički, 2009). Učenje putem igre najjednostavnija je i najprirodnija djetetova aktivnost pa bi je odgojitelji, roditelji i učitelji trebali i iskoristiti u punom smislu. Igrajući se, djeca uče. Oponašajući situacije iz života, oni razvijaju svoje jezične sposobnosti i usporedno s tim, razvijaju svijest o dobrom govorenju, pisanju, čitanju i razumijevanju (Aladrović Slovaček, 2011).

Igra je najzabavniji način učenja, a znanje stečeno kroz igru je dugotrajnije. Razlog tome je što učenici ne smatraju da uče, već misle kako se igraju, pa su u tom procesu i opušteniji i motiviraniji što rezultira boljim zapamćivanjem nekog sadržaja. Dijete igru doživljava kao nešto ozbiljno jer u njoj ono istražuje, isprobava, kombinira i koristi različite strategije. Odrasli su dobrodošli u igri, ali samo ako doživljavaju igru na isti način kao i djeca, odnosno uvažavaju ideje i zamisli djeteta i nenametljivo nude nove mogućnosti. Kroz igru, dijete ispunjava svoju želju i potrebu da se osjeća odraslim. Ciljevi jezičnih igara su razvoj komunikacijskih sposobnosti, poticanje ljubavi prema jeziku, upućivanje na raznolikost i bogatstvo jezika, učenje jezika i jezičnih sadržaja na zanimljiv i kreativan način. Jezična igra može se koristiti u svim dijelovima sata, a učitelj bi trebao moći procijeniti u kojem dijelu će on iskoristiti

moć igre. Kako bi jezična igra bila svrhovita, učitelj također mora znati s kojim ciljem je provodi, a vrlo bitno je i da igra bude prilagođena spoznajnim i intelektualnim mogućnostima učenika.

Osim što ima ulogu poučavanja i uvježbavanja nastavnog sadržaja, igra u nastavi ima i druge pozitivne aspekte. Igram u razredu stvaramo prijateljsko ozračje, uključujemo sve učenike, učimo ih pravilima i poštenoj igri. Učenici se na ovaj način bolje upoznaju, a oni koji su inače povučeni u ovakvom radu osjećaju prihvaćenost. Ukoliko ih se rasporedi u skupine, tada uče raditi u timovima, poštuju suprotne ekipe i njihovo mišljenje. Ako se igra pažljivo odabere, ona neće u učeniku razvijati strah od neuspjeha, a vrlo je korisno koristiti one igre u kojima će svaki učenik moći izraziti svoju kreativnost i znanje.

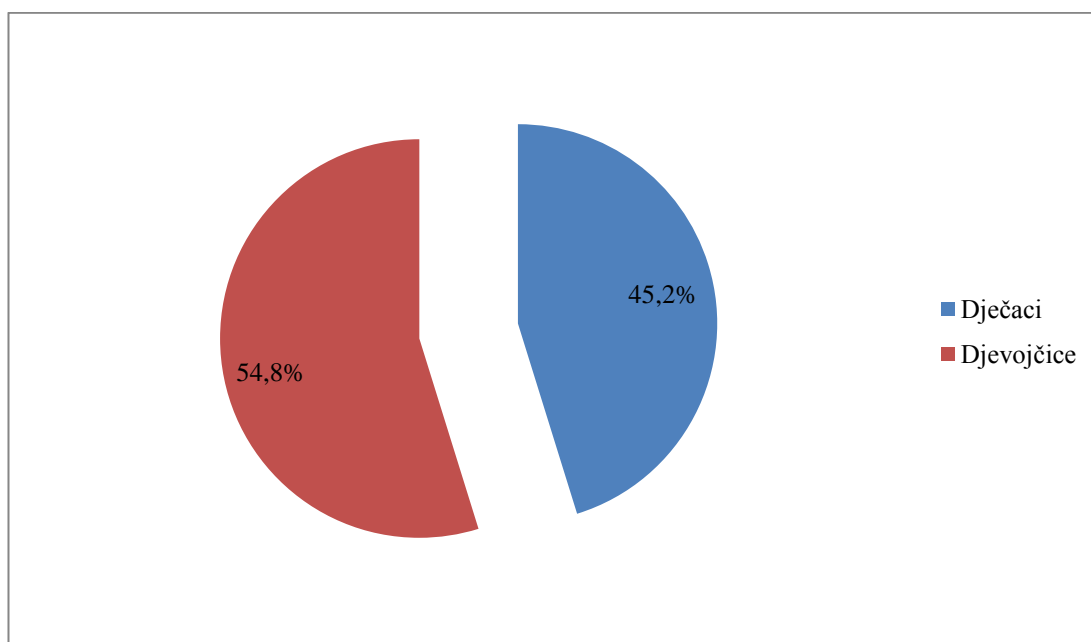
Igra se u nastavi hrvatskoga jezika, ali i ostalim predmetima, najčešće koristi kao motivacija, a i to samo ponekad. Razlog tome je neinformiranost učitelja o važnosti igre u suvremenoj nastavi, a ponekad i lijenost jer se učiteljima ne da pripremati za nastavu na način na koji bi trebali. Jezične igre se mogu koristiti u svakoj etapi nastavnog sata ukoliko su dobro osmišljene. Na ovakav način mogu se obraditi ili ponoviti sve nastavne jedinice. Jezične igre osobito važnu ulogu imaju u djece mlađe školske dobi gdje treba poticati i razvijati komunikacijske sposobnosti, bogatiti rječnik, usvajati rečenično ustrojstvo, a ne napamet učiti razne jezične definicije. Uporabom jezičnih igara u nastavi razvija se pozitivan stav prema materinskom jeziku i jezičnim sadržajima. Ovakav način poučavanja je zanimljiv, kreativan, svrhovit, a kod učenika povećava motivaciju i aktivnost na satu, što rezultira boljim uspjehom. Ako učenici nisu zainteresirani za neki nastavni sadržaj, oni ga neće niti naučiti. Zbog toga je važno motivirati učenike na početku sata, a najbolja motivacija za učenike mlađe školske dobi je upravo jezična igra. Na taj način će im se nezanimljiv sadržaj približiti i probuditi interes za daljnji tijek sata. Svi učitelji trebali bi biti spremni odvojiti potrebno vrijeme i prilagoditi nastavu suvremenim principima u kojoj je jezična igra dobrodošla i na taj način dozvoliti svakom učeniku da bude zaigran, slobodan i kreativan.

4. ISTRAŽIVANJE

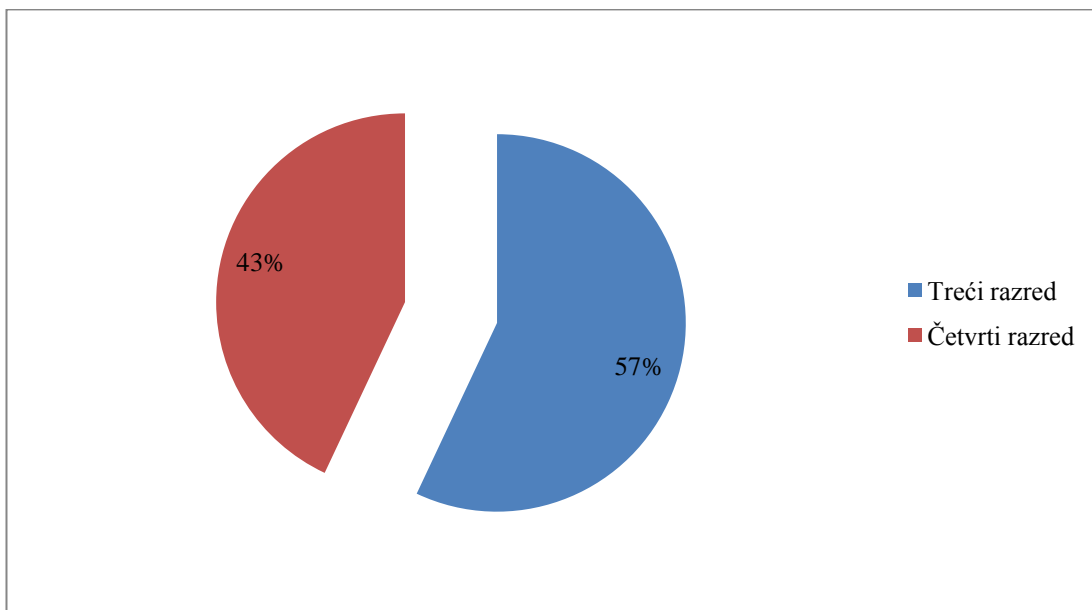
4.1. Opis uzorka

Istraživanje o primjeni jezičnih igara u nastavi hrvatskoga jezika provedeno je u Osnovnoj školi „Bukovac“ u Zagrebu, Osnovnoj školi „Vladimir Nazor“ u Križevcima te u Osnovnoj školi „Kalnik“ na Kalniku.. Ispitanici su bili učenici trećih i četvrtih razreda. Ukupno je u istraživanju sudjelovalo 93 učenika ($N = 93$). Od ukupnog broja učenika u sve tri škole dječaka je bilo 42, odnosno 45,2 %, a djevojčica 51, odnosno 54,8 % (grafikon 1). S obzirom na razred, učenika trećih razreda je bilo više, to jest 57 %, dok su učenici četvrtih razreda zauzeli 40 % (grafikon 2). Najviše je bilo učenika iz Osnovne škole „Bukovac“, njih 45,2 %, potom iz Osnovne škole „Vladimir Nazor“ Križevci, njih 43,0 %, a najmanje učenika je bilo iz Osnovne škole „Kalnik“, njih 11,8 % (grafikon 3).

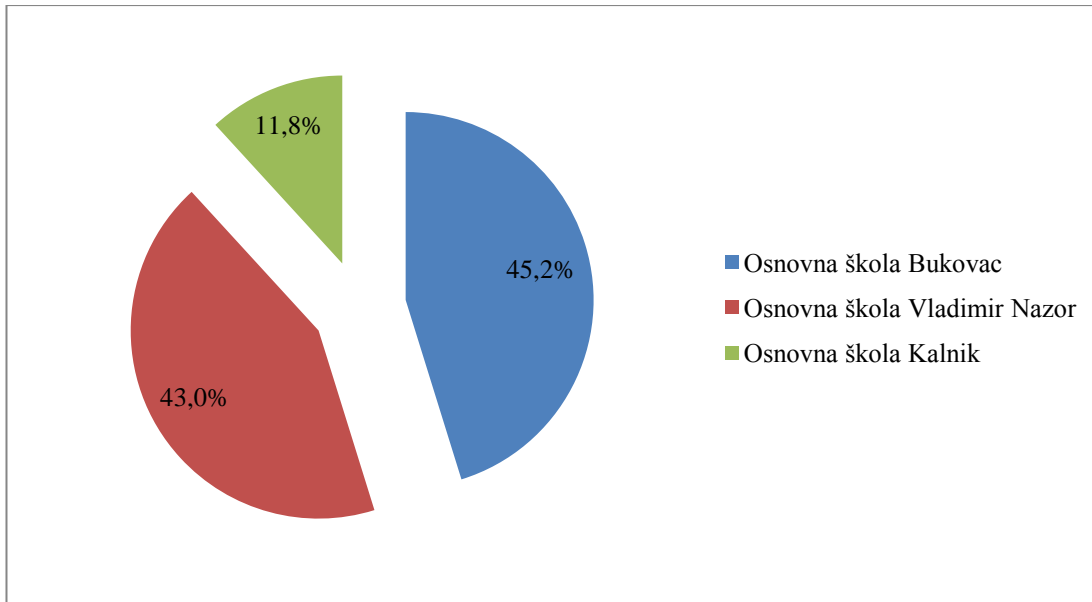
Grafikon 1. *Raspodjela ispitanika po spolu*

Grafikon 2. *Raspodjela ispitanika po razredima*

Grafikon 3. *Raspodjela ispitanika po školama*

4.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja

Temeljni cilj istraživanja bio je provjeriti igraju li se učenici na nastavi hrvatskoga jezika te što misle o korištenju igre u nastavi.

Na temelju ovog cilja postavljeni su sljedeći problemi:

1. Ispitati koliko učenici vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet.
2. Ispitati koji je predmet učenicima najdraži, te koji predmet najmanje vole.
3. Ispitati igraju li se na nastavi Hrvatskoga jezika.
4. Ispitati vole li učiti kroz igru.
5. Ispitati koje sadržaje i jezične djelatnosti učenici vole najviše, a koje najmanje.
6. Ispitati razlikuju li se učenici u svojim rezultatima prema spolu, dobi i mjestu školovanja.

U skladu s temeljnim ciljem i postavljenim problemima postavljene su sljedeće hipoteze istraživanja:

1. Očekuje se da učenici vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet i ocjenjuju ga prosječnom ocjenom vrlo dobar (4).
2. Očekuje se da učenici najviše vole Tjelesnu i zdravstvenu kulturu i Likovnu kulturu, a najmanje Matematiku i strani jezik. Očekuje se da se Hrvatski jezik kao nastavni predmet nalazi u sredini ljestvice dragih predmeta.
3. Očekuje se da učitelji/ce u nastavi Hrvatskoga jezika ponekad koriste jezičnu igru ili bilo kakvu drugu vrstu igre. Općenito se igra u nastavi rijetko koristi, a kada se i koristi, to je onda najčešće u sklopu odgojnih predmeta ili izvannastavnih aktivnosti. Također, stariji učitelji/učiteljice često ne znaju kako igru uklopiti u nastavu jer se s time nikada nisu niti susreli i tradicionalnu predavačku nastavu i dalje smatraju najboljom.
4. Očekuje se da učenici vole učiti kroz igru. Djeci je igra imanentna, to jest urođena aktivnost, te kroz igru lakše zapamte pojedino gradivo jer nemaju osjećaj da uče.

Zabavnije je od tradicionalnog načina poučavanja gdje su učenici samo pasivni promatrači i gdje je bitno reproduktivno znanje, a ne funkcionalno.

5. Očekuje se da učenici više vole govorenje i slušanje kao jezične djelatnosti, a najmanje pisanje. Očekuje se da učenici u nastavi Hrvatskoga jezika vole gledati filmove, a ne vole čitati lektiru. Govorenje i slušanje jezične su djelatnosti koje su primarne pa ih učenici brže i jednostavnije unapređuju. Pisanje je jezična djelatnost koja se uči i od učenika zahtijeva više koncentracije i vježbanja, pa je time i najmrskija. Gledanje filmova učenici smatraju zabavnim dijelom nastave gdje ne moraju „učiti“, dok im čitanje lektire predstavlja mučan proces zbog nametnutih djela koja ih najčešće ne zanimaju.

6. S obzirom na spol očekuje se da djevojčice više vole učiti kroz igru od dječaka. S obzirom na dob očekuje se da Hrvatski jezik više vole učenici trećih razreda. Učenici trećih razreda manje su opterećeni gradivom, pa će zbog toga i više voljeti Hrvatski jezik od učenika četvrtih razreda.

S obzirom na mjesto školovanja očekuje se da će učenici iz sela i manjeg grada biti zainteresiraniji za igru na nastavi. Učenici iz sela i manjeg grada se imaju prilike i više igrati izvan škole zbog mirnijeg mjesta stanovanja, pa će samim time i na nastavi imati veću pažnju za igru.

4.3. Instrument istraživanja

U svim razredima održan je po jedan školski sat temeljen na vježbanju i ponavljanju sadržaja iz područja hrvatskog jezika pomoću jezičnih igara. Jezične igre uključivale su razvijanje jezičnih djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Sat je zamišljen na ovaj način jer su igre učenicima prirodna aktivnost i njima se povećava učenička motiviranost za određeni nastavni sadržaj. Na svakom nastavnom satu provedeno je između četiri i šest jezičnih igara ovisno o nastavnoj jedinici koja se uvježbavala. Tijekom sati korištena je mekana loptica koja je imala svrhu dodatno motivirati učenike na aktivan rad. Učenici koji su se javljali i željeli odgovoriti na pitanje hvatali su lopticu, odgovorili na zadano pitanje i potom je vratili. Na taj način u sat Hrvatskog jezika implementirana je i Tjelesna i zdravstvena kultura, odnosno hvatanje i bacanje loptice.

U trećim razredima Osnovne škole „Kalnik“ i „Bukovac“ provedene su iste jezične igre jer su i nastavne jedinice bile jednake, odnosno ponavljali i uvježbavali su se pridjevi. Igre koje su provedene u tim razredima su: *Pitalice*, *Razvrstavanje po staklenkama*, *Na slovo, na slovo*, *Vježba slušanja*, *Natjecanje*, *Osmisli zagonetku* i *Memori*. U prvoj igri učenicima su pročitane dvije pitalice u kojima su dodatno vrednotama govorenoga jezika bili naglašeni pridjevi kako bi učenici samostalno zaključili koje će sadržaje ponavljati. Jezična igra *Razvrstavanje po staklenkama* smišljena je igra tijekom koje su učenici dolazili pred ploču i iz kutijice izvlačili papiriće na kojima su bili napisani pridjevi, a potom su ih morali naglas pročitati i ubaciti u odgovarajuću staklenku, ovisno radi li se o posvojnim ili opisnim pridjevima. Igra *Na slovo, na slovo* prilagođena je nastavnoj jedinici na način da je jedan učenik brojao abecedu u sebi i stao na znak stop, a potom bi učenik do njega morao reći jedan pridjev koji počinje slovom na kojem je ova/j bio zaustavljen/a. *Vježba slušanja* provedena je tako da se učenicima čitao tekst, a oni su svaki put kad bi čuli pridjev morali čučnuti. Igra je bila na ispadanje, a pobjedio je učenik koji je posljednji ostao stajati. U igri *Natjecanje* učenici su bili podijeljeni u skupine prema boji listića koji su našli zalijepljen ispod stolca. Zadatak je bio dotrčati do ploče, skočiti na krug, izvući i riješiti zadatak te se vratiti na kraj skupine. Zadatci su bili preoblikovati zadanu riječ u pridjev da odgovara imenici koja je bila napisana u zagradi. Na primjer: Ivan (šal), učenici su morali napisati Ivanov. Sljedeća jezična igra koja je provedena je *Osmisli zagonetku* u kojoj su učenici morali aktivno razmišljati ne bi li u obliku zagonetke opisali neki predmet sa što više pridjeva, a da ostali učenici mogu pogoditi o kojem je predmetu riječ. Posljednja jezična igra koja je provedena jest *Memori*. Na ploči su bili parovi pridjeva, a učenici su u skupinama morali sakupiti što više parova pridjeva.

U trećem razredu Osnovne škole „Vladimir Nazor“ u Križevcima ponavljao se jezični sadržaj imenice, glagoli i pridjevi, a korištene su sljedeće jezične igre: *Asocijacije*, *Igra slušanja*, *Čudesna vrećica*, *Igra razvrstavanja*, *Čarobni vrtuljak* i *Na slovo, Na slovo*. Igra *Asocijacije* korištena je u uvodnom dijelu sata kao motivacija. Učenici su otvarali polja ne bi li pogodili rješenje svakog stupca, odnosno konačno rješenje koje je bilo vrste riječi. Sljedeća jezična igra je *Igra slušanja*. Učenicima su bile čitane riječi, a oni su kada bi čuli imenicu pljesnuli, glagol čučnuli, a pridjev pucketali prstima. Igra je bila natjecateljskog karaktera.

Čudesna vrećica jezična je igra u kojoj je svaki učenik iz vrećice izvukao po jedan predmet i morao ga dobro zapamtiti, a nakon toga su morali imenovati predmet koji su izvukli, te reći jedan glagol i pridjev vazan uz taj predmet. *Igra razvrstavanja* bila je natjecateljskog karaktera i učenici su bili podijeljeni u skupine prema pridjevu koji su našli zalijepljen na papiriću ispod stolca. Na ploči su bili nacrtani stupci za pojedinu skupinu, a sadržavali su imenice, glagole i pridjeve. Zadatak učenika bio je dotrčati do ploče, skočiti na krug, izvući zadatak i smjestiti riječ u odgovarajući stupac. Pobjedila je skupina koja je riješila sve točno ili je imala najviše točnih odgovora. Predzadnja igra provedena u ovom razredu je *Čarobni vrtuljak*. Na vrtuljku su se nalazile razne slike. Zadatak učenika je bio zavrtjeti strelicu, te onu sliku na kojoj se strelica zaustavila imenovati, dati joj odgovarajući glagol i pridjev. Na primjer, *pas, lajati, velik*. Posljednja igra je *Na slovo, na slovo* jednako kao i u ostalim trećim razredima, samo što su o ovoj verziji učenici uz pridjev morali reći i jednu imenicu i jedan glagol na slovo koje je bilo abecedom određeno.

Učenici četvrtog razreda Osnovne škole „Kalnik“ ponavljali su i uvježbavali upravni i neupravni govor, a za to su korištene sljedeće jezične igre: *Pogodi naslov, Stavi točan znak, Igra pisanja, Preoblikuj rečenicu, Što da radi ovaj fant*. U igri *Pogodi naslov* na ploči su bila razbacana slova, a učenici su preslagivanjem morali doći do najave teme. U sljedećoj igri, *Stavi točan znak*, učenici su na ploči imali napisane rečenice bez interpunkcijskih i navodnih znakova. Zadatak je bio smjestiti aplikacije na ploču tako da rečenica bude točno napisana. Sljedeća jezična igra bila je *Igra pisanja*. Učenici su dobili papire na kojima su napisali svoje ime i tri jednostavne rečenice. Potom su zamijenili papir s parom u klupi i morali napisati rečenicu prijatelja u obliku upravnog i neupravnog govora. *Preoblikuj rečenicu* jezična je igra natjecateljskog tipa. Pred pločom su se nalazile rečenice napisane upravnim i neupravnim govorom, a zadatak učenika bio je rečenicu napisati na ploču obrnuto od onoga što je izvukao, odnosno ako je izvukao rečenicu napisanu upravnim govorom, on ju je morao napisati neupravnim. Ova igra zahtijevala je razmišljanje i brzinu. Posljednja igra *Što da radi ovaj fant* bila je prilagođena nastavnoj jedinici. Učenici su iz vrećice izvlačili predmete i jedno drugome zadavali zadatke. Nakon toga, na ploču su taj zadatak napisali upravnim i neupravnim govorom. Na primjer: *Veronika je rekla da fant skače./ Veronika je rekla: "Neka skače!"*

U četvrtim razredima Osnovne škole „Vladimir Nazor“ i „Bukovac“ provedene su iste jezične igre: *Pantomima*, *Igra slušanja*, *Razvrstavanje po staklenkama*, *Priča iz vrećice*, *Čarobni vrtuljak*, *Na slovo, na slovo*. Igra Pantomime je sadržavala elemente glume i oponašanja, a učenici su morali pogoditi tri pojma. Troje učenika svojom glumom je prikazalo sljedeće pojmove: *učiteljica*, *pospan* i *plivati*, a ostali učenici su morali pogoditi da je riječ o imenicama, glagolima i pridjevima. Nakon uvodne igre, slijedila je Igra slušanja u kojoj je učenicima čitan tekst, a oni su svaki put kad bi u tekstu čuli imenicu morali pljesnuti, za glagol čučnuti, a za pridjev pucketati prstima. Ova igra zahtijevala je punu pažnju učenika i slušanje svake riječi ne bi li pogriješili i ispali iz igre. *Razvrstavanje po staklenkama* jezična je igra koju su igrali i učenici nekih trećih razreda, samo što su u ovoj verziji učenici imali ponuđene imenice, glagole i pridjeve koje su morali ubaciti u odgovarajuću staklenku. *Priča iz vrećice* jezična je igra u kojoj su učenici izvlačili jedan po jedan predmet i smišljali rečenicu koja će sadržavati taj predmet, odnosno imenicu, te glagol i pridjev. Rečenice su morale biti smislene a gdje je bilo moguće vezale su se u niz i činile priču. Jezična igra *Čarobni vrtuljak* slična je verziji te igre koja se igrala u trećim razredima, samo što su sada učenici morali smisliti rečenicu vezanu uz sliku na kojoj se zaustavila strelica. *Na slovo, na slovo* jezična je igra koju su igrali i učenici nekih trećih razreda, odnosno, na zadano slovo su morali osmisliti imenicu, glagol i pridjev.

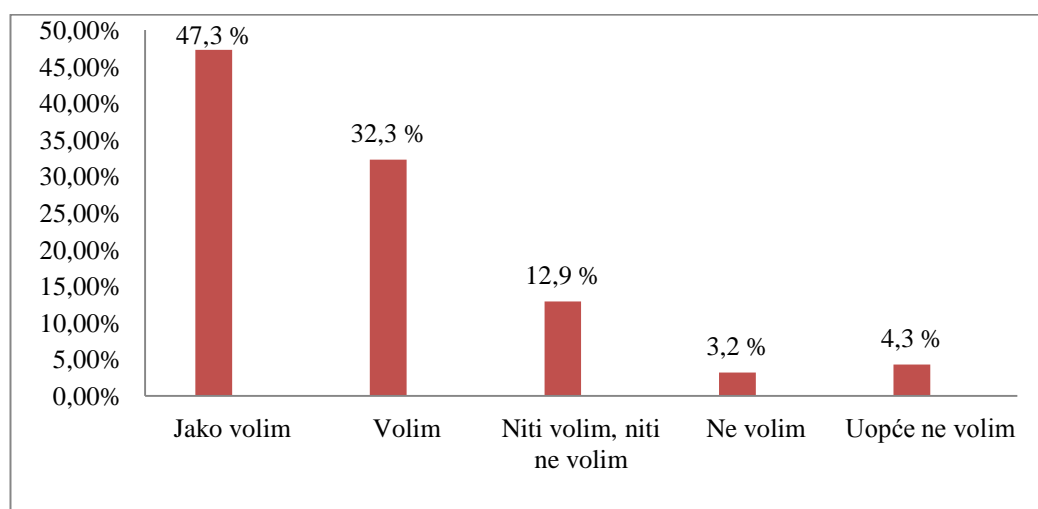
Nakon nastavnog sata učenicima je podijeljen upitnik. Bio je podijeljen na dva dijela, odnosno prvi dio je sačinjavao podatke učenika: spol, razred i školu, a drugi dio je sačinjavao pitanja na koja su učenici morali odgovoriti. Svi učenici ispunjavali su isti upitnik koji je sačinjavao 15 pitanja, od toga 6 pitanja otvorenoga tipa i 9 pitanja zatvorenoga tipa s ponuđenim odgovorima. Upitnik je bio anonimn, a prije ispunjavanja učenici su predali dozvole roditelja za sudjelovanje u ovom istraživanju. Upitnikom se željelo ispitati koliko učenici vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet, igraju li se na nastavi, vole li učiti kroz igru, koja im se igra najviše sviđela na satu, koji predmet u školi im je najdraži, a koji najmrži. Također, postavljena su bila pitanja koja su istraživala stavove učenika koliko vole aktivno govoriti, aktivno slušati, čitati različite tekstove, pisati priče, čitati lektiru, gledati filmove, učiti gramatiku i pravopis kao i neki drugi stavovi.

4.4. Rezultati istraživanja

4.4.1. Rezultati istraživanja s obzirom na stav učenika prema Hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu

Ispitujući koliko učenici trećih i četvrtih razreda vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet, dobiveni su sljedeći rezultati: 47,3 % učenika jako voli Hrvatski jezik, 32,3 % voli, 12,9 % niti voli, niti ne voli, 3,2 % ne voli i 4,3 % učenika uopće ne voli Hrvatski jezik kao nastavni predmet (grafikon 4).

Grafikon 4. Stavovi učenika prema Hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu

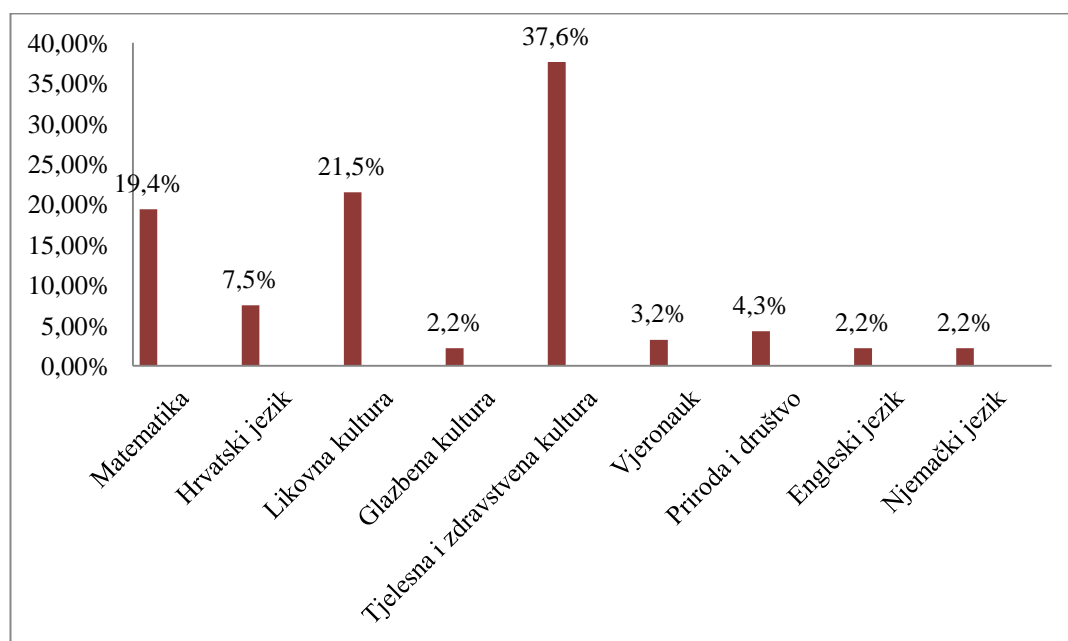

Učenici su u najvećem postotku, 47,3 % odabrali da jako vole Hrvatski jezik, a prema aritmetičkoj sredini potvrđena je hipoteza da učenici vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet, odnosno ocjenjuju ga prosječnom ocjenom 4,15, to jest, ocjenom vrlo dobar (4).

4.4.2. Rezultati istraživanja s obzirom na učenicima najdraže i najmrže predmete

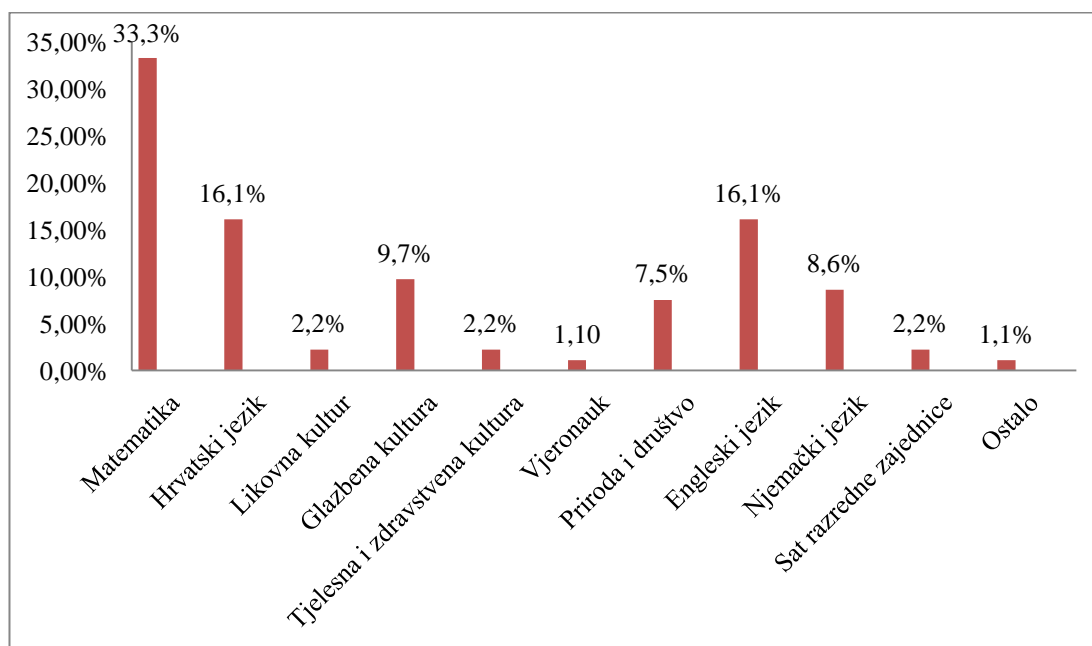
Drugi je cilj istraživanja bio ispitati koji je predmet učenicima najdraži, a koji predmet najmanje vole. Rezultati pokazuju kako učenici najviše vole Tjelesnu i zdravstvenu kulturu, njih 37,6 %. Na drugom mjestu nalazi se Likovna kultura s 21,5 %, a potom Matematika sa 19,4 % (grafikon 5). Hrvatski jezik kao nastavni predmet nalazi se na četvrtom mjestu sa 7,5 %. Time je potvrđena hipoteza kako učenici najviše vole Tjelesnu i zdravstvenu kulturu i Likovnu kulturu, te da se Hrvatski jezik nalazi u sredini ljestvice.

Grafikon 5. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o najdražem predmetu

Predmeti koje učenici najmanje vole su Matematika, 33,3 %, Engleski jezik 16,1 % i Hrvatski jezik također 16,1 % (grafikon 6). Time je potvrđena hipoteza da učenici najmanje vole Matematiku i Strani jezik, ali se ovdje neočekivano našao Hrvatski jezik koji nosi jednak postotak kao i Strani jezik.

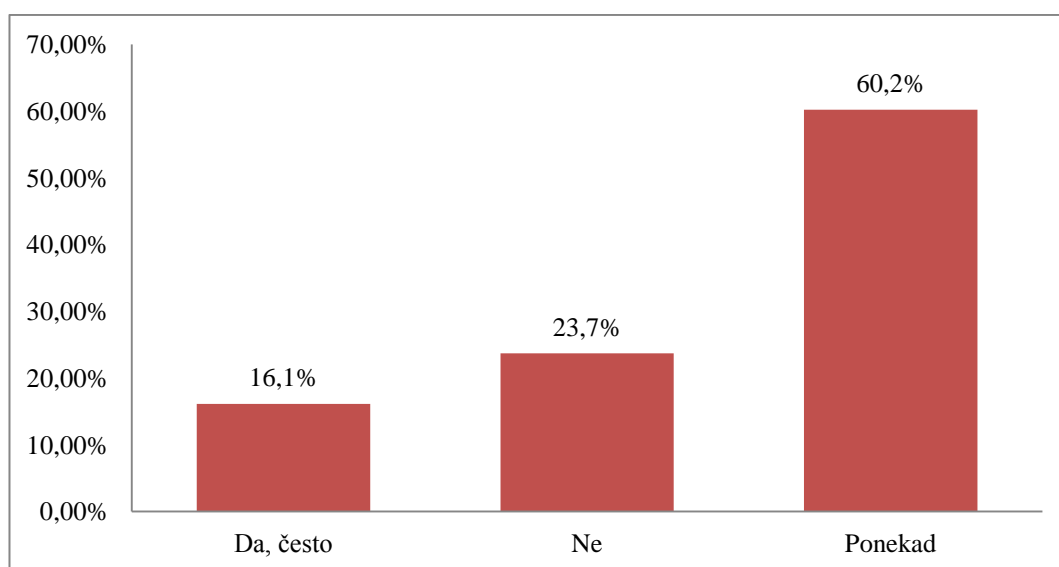
Grafikon 6. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o predmetu koji najmanje vole

4.4.3. Rezultati istraživanja o učestalosti igranja na nastavi hrvatskoga jezika

Treći cilj istraživanja bio je ispitati igraju li se učenici na nastavi hrvatskoga jezika i koliko često. 60,2 % učenika odgovorilo je da se ponekad igraju na nastavi, 16,1 % da se igraju često, a 23,7 % učenika odgovorilo je da se nikada ne igraju na nastavi hrvatskoga jezika (grafikon 7).

Grafikon 7. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o učestalosti igranja na nastavi hrvatskoga jezika

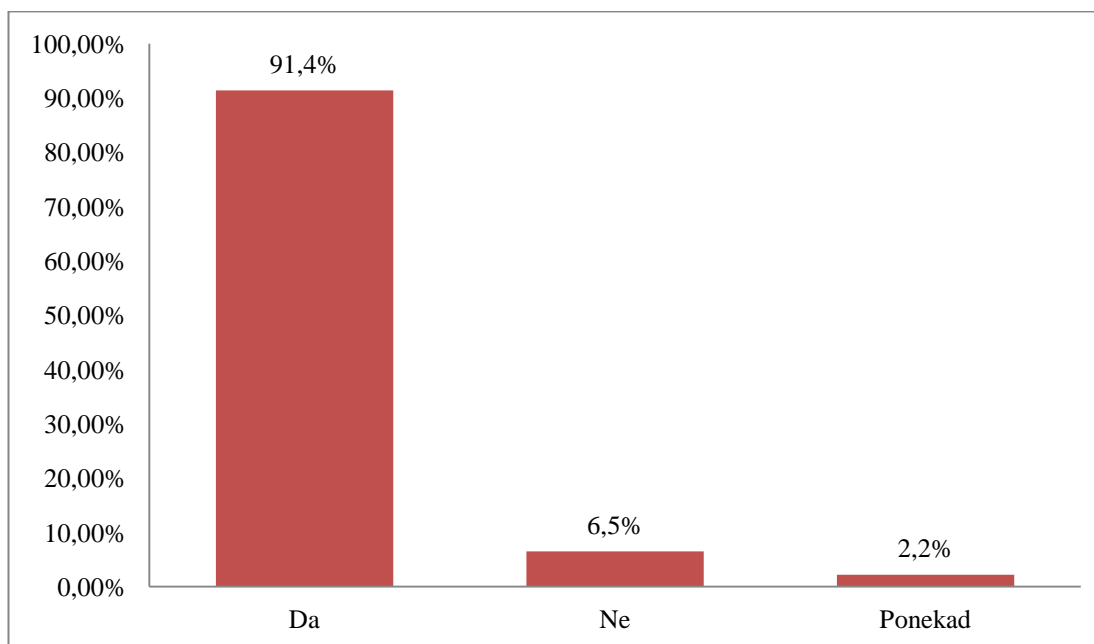

Ovim rezultatom potvrđena je hipoteza kako učitelji i učiteljice igru na nastavi hrvatskoga jezika koriste ponekad.

4.4.4. Rezultati istraživanja o igranju igara na nastavi i učenju kroz igru

Istraživanjem se željelo otkriti vole li uopće učenici učiti i ponavljati kroz igru. Rezultati pokazuju kako najviše učenika, 91,4 % voli učiti kroz igru, 6,5 % ne voli, a 2,2 % učenika ponekad voli učiti kroz igru (grafikon 8). Potvrđena je hipoteza kako najveći broj učenika voli učiti kroz igru. U ovoj dobi igra je i dalje jako bitna aktivnost i učenici bi se trebali igrati, ne samo kod kuće, već i na nastavi. Razne igre, u ovom slučaju jezične, kod učenika potiču želju za sudjelovanjem, bude motivaciju, razvijaju pojedinu jezičnu djelatnost i uče učenike pravilima i poštenom igranju.

Grafikon 8. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o igranju igara na nastavi

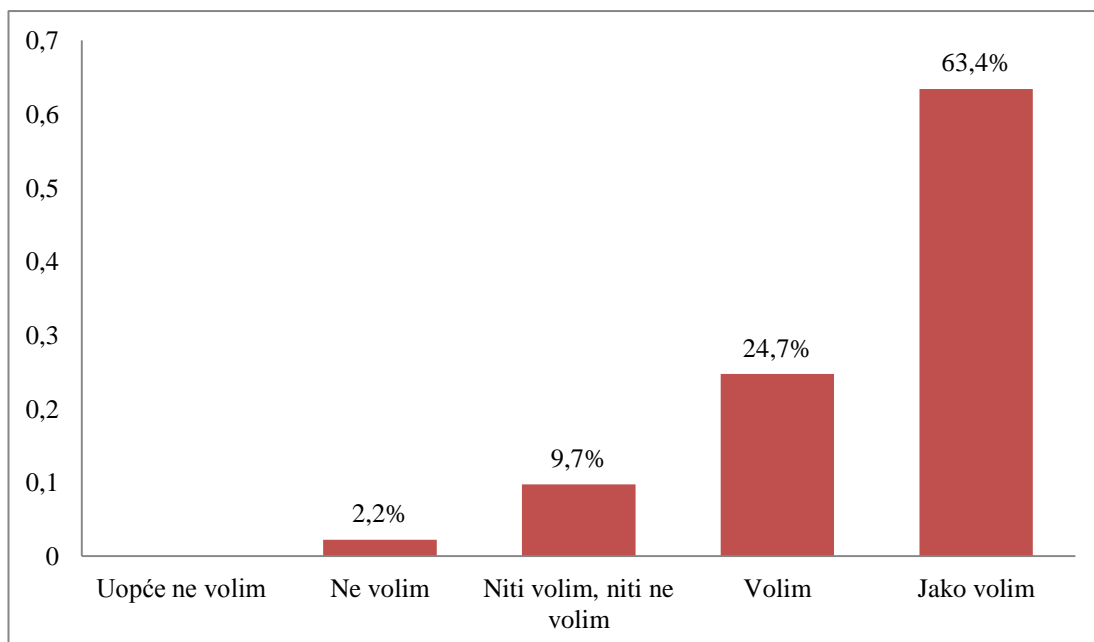
S obzirom na rezultate, igru bi trebalo uključiti ne samo u nastavu hrvatskoga jezika, već u sve predmete jer će na taj način i njihovi rezultati biti bolji, a razred će zbog zajedničkog igranja biti povezaniji.

4.4.5. Rezultati istraživanja o jezičnim djelatnostima i sadržajima koji se razvijaju u okviru nastave hrvatskoga jezika

Peti cilj istraživanja bio je ispitati koje sadržaje i jezične djelatnosti učenici vole najviše, a koje najmanje. Jezične djelatnosti i sadržaje ocjenjivali su ocjenama od 1 do 5 gdje je 1 označavalo uopće ne volim, 2 - ne volim, 3 - niti volim, niti ne volim, 4 - volim i 5 - jako volim.

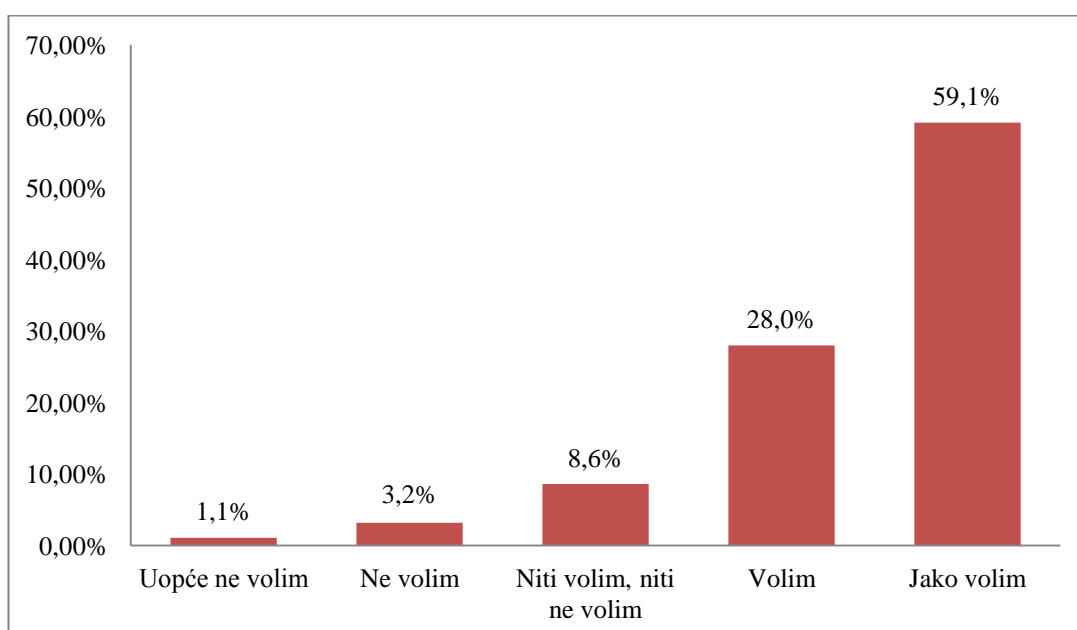
Za jezičnu djelatnost govorenja učenici su morali dati ocjenu koliko na nastavi hrvatskoga jezika vole aktivnosti u kojima aktivno govore i tu je najveći postotak učenika, 63,4 %, odgovorio kako jako vole aktivno govoriti (grafikon 9).

Grafikon 9. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o aktivnom govorenju na nastavi hrvatskoga jezika

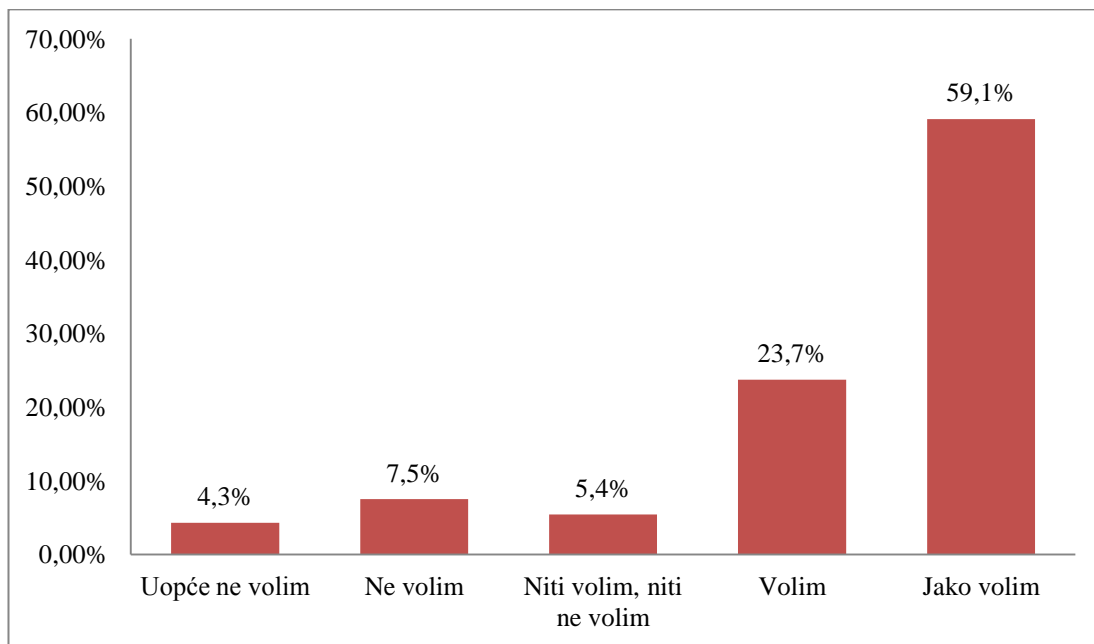
S obzirom na jezičnu djelatnost slušanja dobiveni su sljedeći rezultati: 59,1 % učenika jako voli aktivno slušati (grafikon 10). Ovaj rezultat ne iznenađuje jer je slušanje učenicima prirodna aktivnost, pa im je stoga i bliža i prihvatljivija.

Grafikon 10. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o aktivnom slušanju na nastavi hrvatskoga jezika

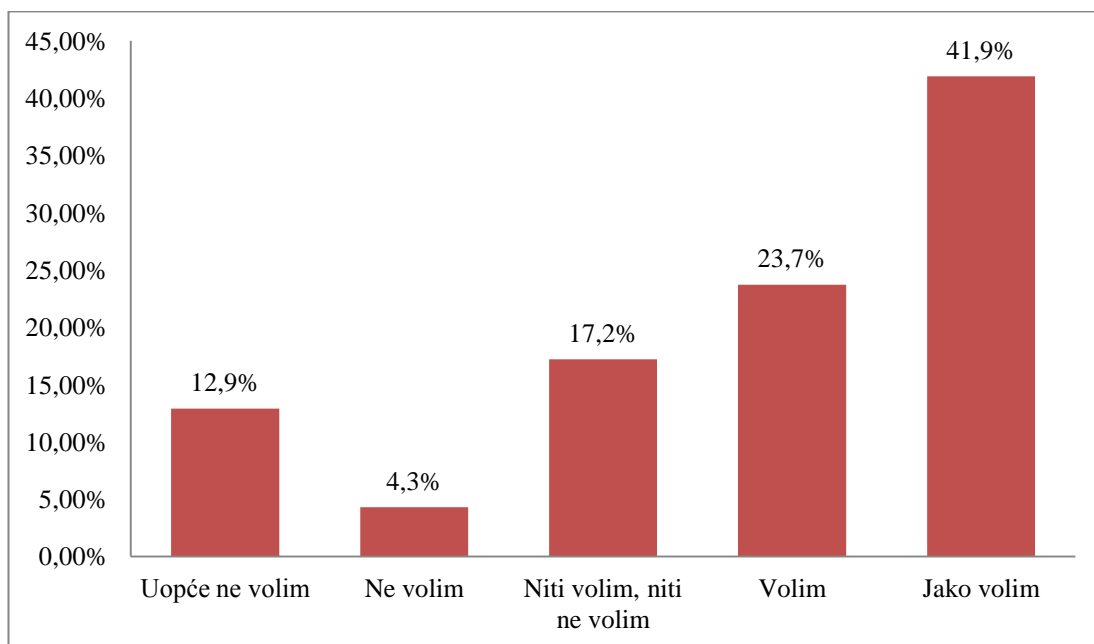
Nakon toga, učenici su odgovarali koliko u nastavi hrvatskoga jezika vole čitati različite tekstove. Dobiven je rezultat da 59,1 % učenika jako voli čitati različite tekstove (grafikon 11).

Grafikon 11. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o čitanju različitih tekstova na nastavi hrvatskoga jezika

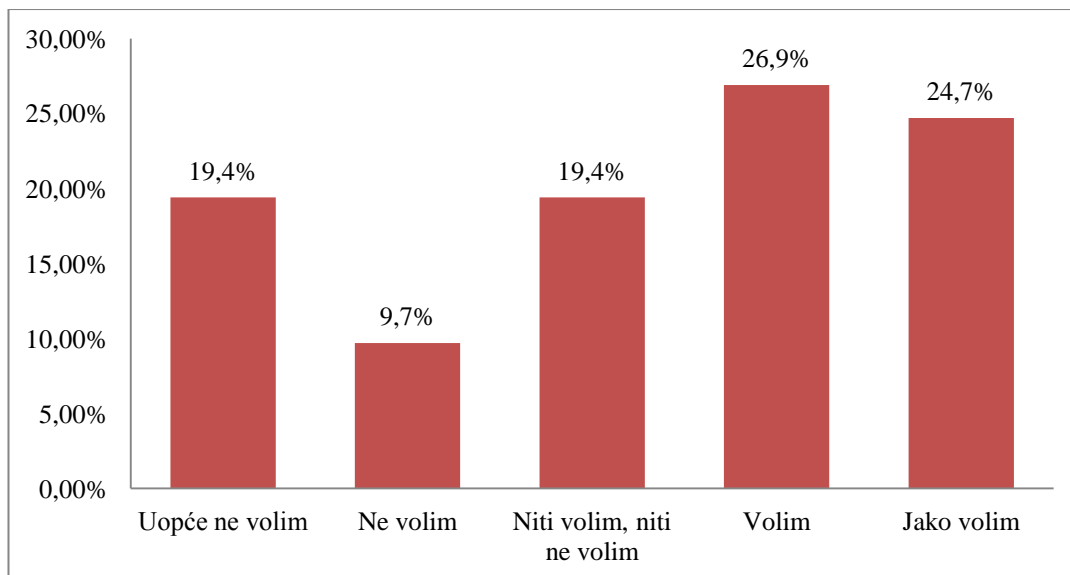
Na pitanje u nastavi hrvatskoga jezika volim kada pišemo različite priče, pjesmice i sastavke najveći broj učenika odgovorio je da to jako voli, 41,9 % (grafikon 12). Nije iznenađujuće da je ovolik postotak učenika, 12,9 %, zaokružio ocjenu 1, odnosno da uopće ne voli pisati priče, pjesmice i sastavke jer je jezična djelatnost učenicima najteža, pa je time i najnezanimljivija.

Grafikon 12. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o pisanju priča, pjesmica i sastavaka

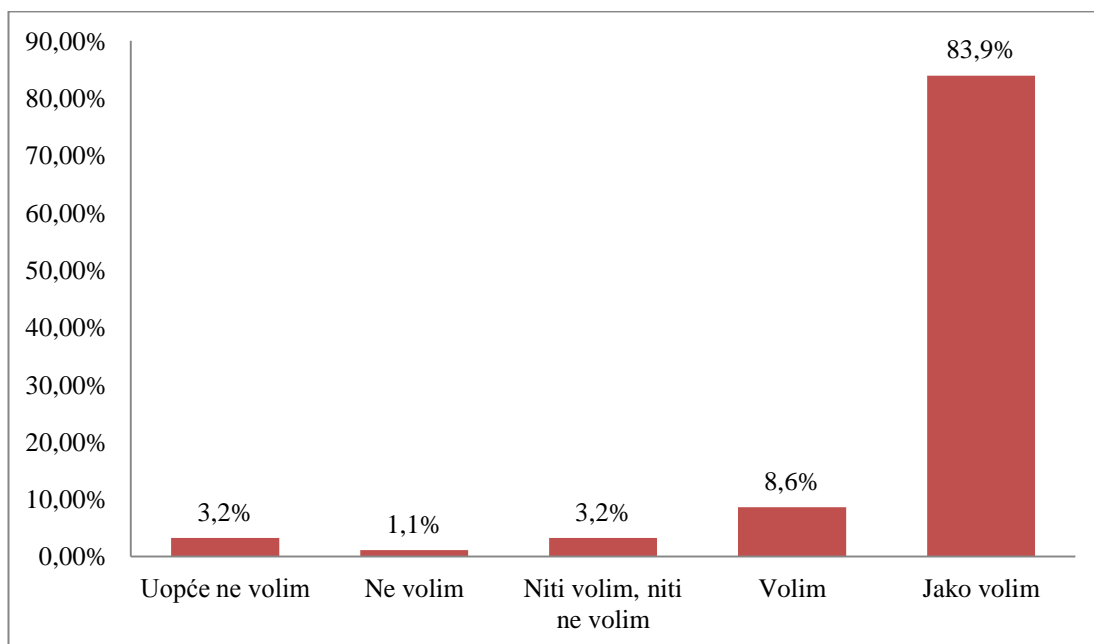
Što se tiče čitanja lektire, rezultati su sljedeći: najveći postotak učenika, njih 26,9 %, odgovorilo je da voli čitati lektiru, odnosno zaokružili su ocjenu 4 (grafikon 13).

Grafikon 13. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o čitanju lektire

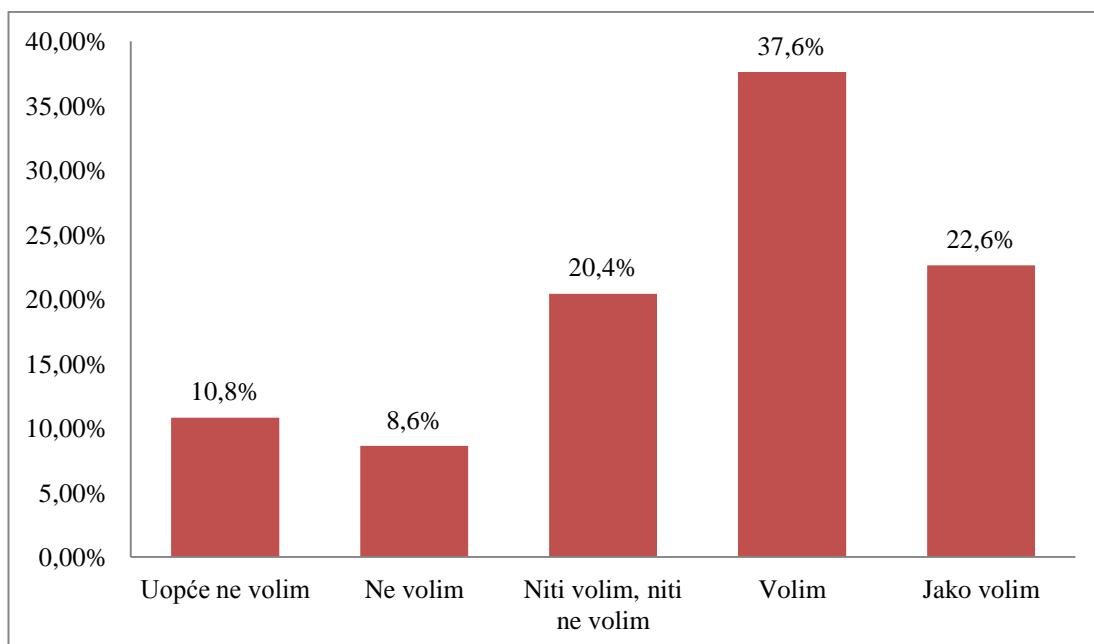
Na pitanje koliko vole gledati filmove u nastavi hrvatskoga jezika, 83,9 % učenika odgovorilo je kako jako vole gledati filmove, a samo 3,2 % da uopće ne voli (grafikon 14).

Grafikon 14. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o gledanju filmova

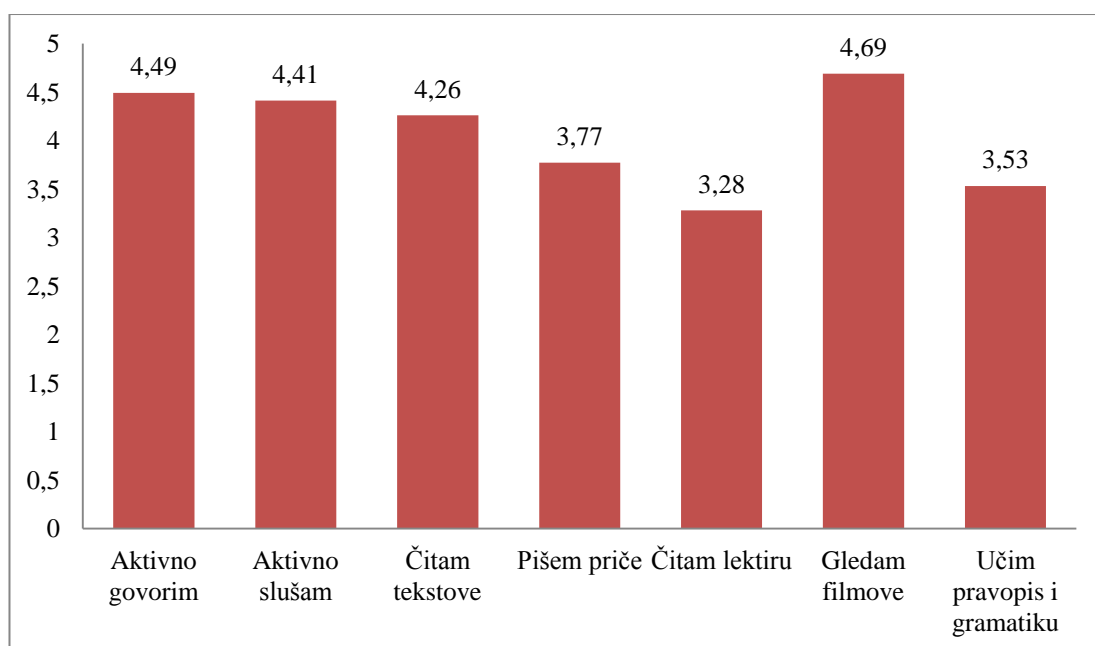
Posljednje što se ispitalo bilo je koliko učenici u nastavi hrvatskoga jezika vole učiti gramatiku i pravopis. Rezulti pokazuju kako najveći postotak učenika, njih 37,6 %, voli učiti gramatiku i pravopis, odnosno zaokružuju ocjenu 4 (grafikon 15).

Grafikon 15. Stavovi učenika trećih i četvrtih razreda o učenju gramatike i pravopisa na satu hrvatskoga jezika

Prema navedenim rezultatima, učenici najviše vole jezične djelatnosti govorenja, 63,4 % i slušanja, 59,1 %, a od ostalih sadržaja najviše vole gledati filmove, njih 83,9 %. Jezične djelatnosti i sadržaji koje najmanje vole, odnosno gdje je najveći postotak učenika odgovorio kako uopće ne voli navedenu aktivnost su: pisanje priča, pjesmica i sastavaka, njih 12,9 %, te čitanje lektire gdje je 19,4 % učenika odgovorilo kako uopće ne voli čitati lektiru. Gore navedene hipoteze se potvrđuju (grafikon 16).

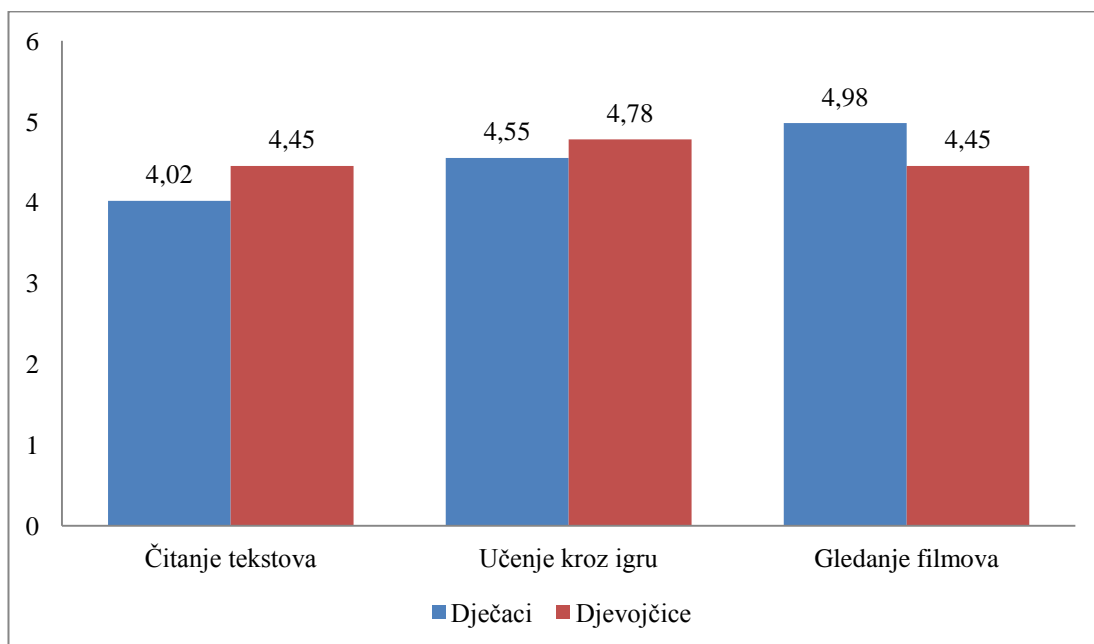
Grafikon 16. Rezultati istraživanja o jezičnim djelatnostima i sadržajima koji se razvijaju u okviru nastave hrvatskoga jezika prikazani aritmetičkom sredinom

4.4.6. Rezultati istraživanja s obzirom na razlike u odgovorima prema spolu, dobi i mjestu školovanja

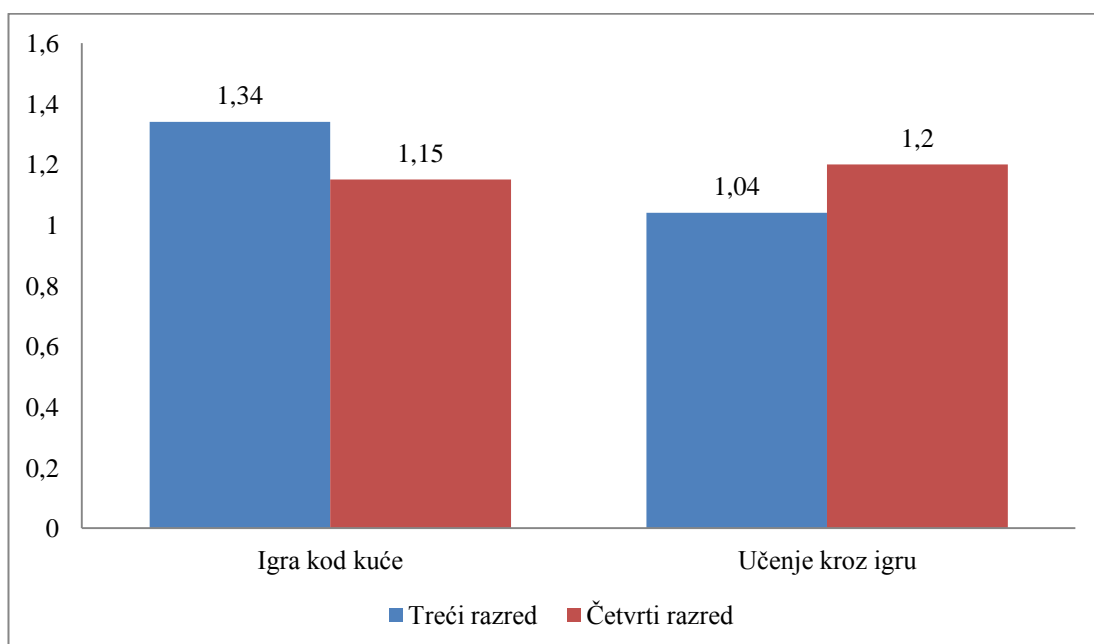
Posljednji problem istraživanja bio je utvrditi razlikuju li se učenici u svojim rezultatima prema spolu, razredu i školi, odnosno mjestu školovanja. Kao što je navedeno na početku, u istraživanju su sudjelovala 42 dječaka i 51 djevojčica. Kako bi se utvrdilo postoji li razlika u rezultatima prema spolu korišten je t-test. Ovim testom utvredno je kako postoji razlika između dječaka i djevojčica vezana uz odgovore na pitanja koliko vole čitati tekstove, gledati filmove i učiti kroz igru. Rezultati pokazuju kako djevojčice više vole čitati različite tekstove u nastavi hrvatskoga jezika od dječaka i učiti kroz igru, dok dječaci više od djevojčica vole gledanje filmova (grafikon 17).

Grafikon 17. Razlike u rezultatima između dječaka i djevojčica

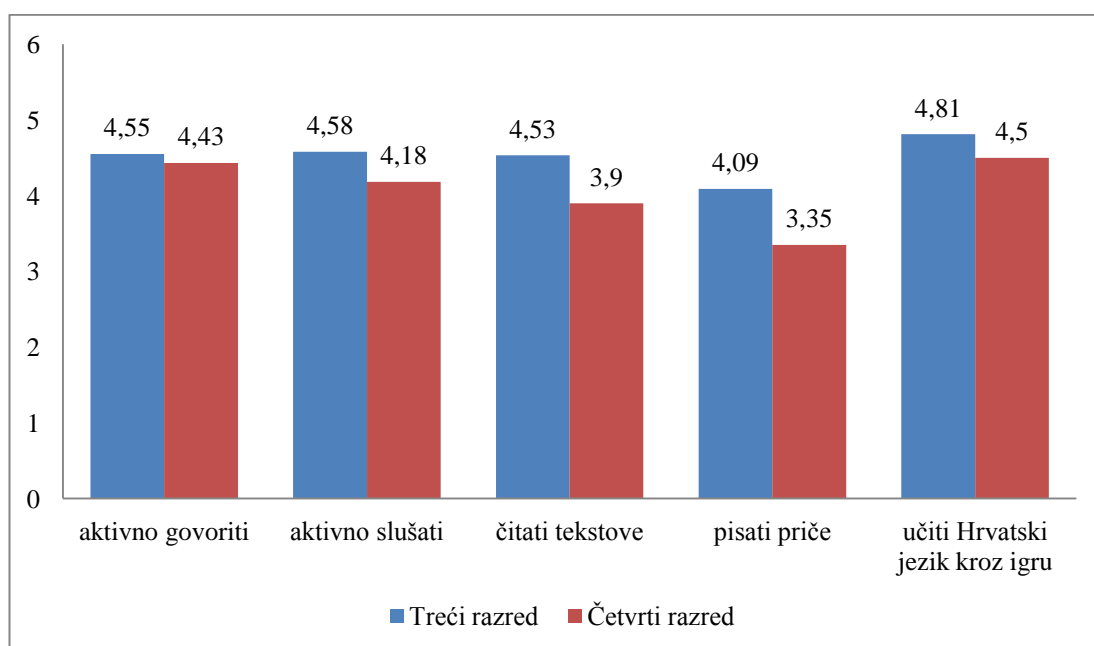
Razlike među razredima također su utvrđene t-testom. U istraživanju je sudjelovalo 53 učenika trećih razreda i 40 učenika četvrtih razreda. Dobiveni rezultati pokazuju kako se učenici četvrtih razreda više igraju kod kuće od učenika trećih razreda. Također, rezultati pokazuju da kroz igru više vole učiti učenici trećih razreda od učenika četvrtih razreda (grafikon 18).

Grafikon 18. Razlike u rezultatima između učenika trećih i četvrtih razreda

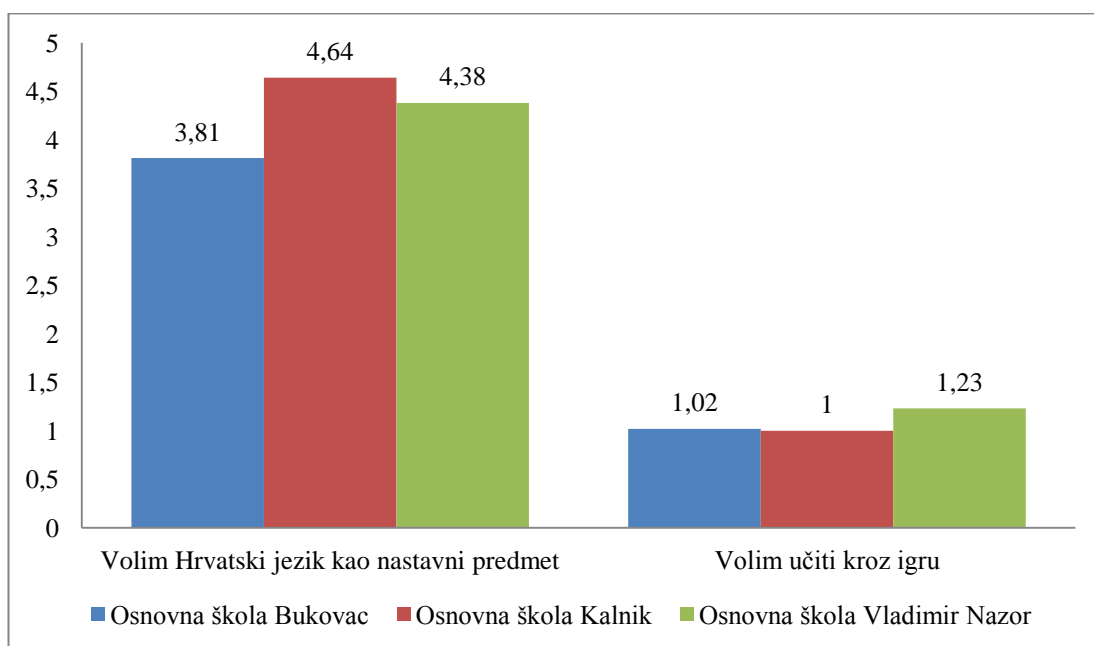
Utvrđeno je i kako učenici trećih razreda više vole aktivno govoriti, aktivno slušati, čitati tekstove, pisati priče i učiti hrvatski jezik kroz igru od učenika četvrtih razreda. Ovi rezultati pokazuju kako učenici trećih razreda više vole navedene aktivnosti od učenika četvrtih razreda što je razumljivo jer su u trećem razredu manje opterećeni gradivom. (grafikon 19).

Grafikon 19. Razlike među učenicima trećih i četvrtih razreda ovisno o aktivnostima koje se rade na nastavi hrvatskoga jezika

S obzirom na mjesto školovanja željelo se istražiti razlikuju li se učenici u svojim rezultatima s obzirom da se jedna škola nalazi u velikom gradu, jedna u manjem gradu, a jedna na selu. Rezultati pokazuju kako Hrvatski jezik kao nastavni predmet najviše vole učenici Osnovne škole „Kalnik“, odnosno učenici sa sela, a oni i najviše vole učiti kroz igru (grafikon 20).

Grafikon 20. Razlike između učenika prema mjestu školovanja

S obzirom na postavljenu hipotezu i rezultate može se vidjeti kako je hipoteza djelomično potvrđena. Kako je i pretpostavljeno djevojčice više vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet od dječaka. Također učenici nižih razreda, odnosno trećih, više vole Hrvatski jezik od učenika četvrtih razreda. Za nastavu najzainteresiraniji su bili učenici iz sela, odnosno Osnovne škole „Kalnik“, a potom učenici iz većeg grada, odnosno učenici iz Osnovne škole „Bukovac“ iz Zagreba, dok je pretpostavljeno bilo kako će se na drugom mjestu naći učenici iz manjeg grada.

U upitniku su također bila postavljena pitanja koja su ispitala s kim se učenici najčešće igraju kod kuće, koje igre najčešće igraju te koja im je igra bila najzanimljivija na provedenom satu. Na pitanje s kim se najčešće igraju kod kuće najviše učenika odgovorilo je da se igra s prijateljima te s bratom ili sestrom. Pod igre koje najčešće igraju kod kuće naveli su *nogomet, skrivača, Čovječe, ne ljuti se i igru lovice*. Kao najzanimljivije jezične igre na provedenom satu učenici su isticali *Priču iz vrećice, Razvrstavanje po staklenkama, Natjecanje i Igru slušanja*. Zanimljivo je da su učenici u vrijeme kada je sve podređeno računalima, laptopima i mobitelima najčešće navodili da kod kuće igraju igre na otvorenom.

4.5. Rasprava

Temeljni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi igraju li se učenici na nastavi hrvatskoga jezika i što misle o korištenju igre u nastavi, a iz tog cilja su proizašli ostali problemi istraživanja: koliko učenici vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet, koji predmet je učenicima najdraži, a koji najmanje vole, vole li učiti kroz igru, ispitati koje sadržaje i jezične djelatnosti učenici vole najviše, a koje najmanje, te postoji li razlika u rezultatima s obzirom na spol, dob i mjesto školovanja.

Na pitanje koliko vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet očekivano je da učenici vole Hrvatski jezik, odnosno ocjenjuju ga prosječnom ocjenom 4 (vrlo dobar). Ova hipoteza je potvrđena, a rezultat nije neočekivan jer učenici u ovoj dobi još nisu preopterećeni nastavnim sadržajem, a sati se mogu ostvariti na učenicima zanimljiv način.

Iako učenici vole Hrvatski jezik, on se nije našao među učenicima najdražim predmetima. U skupini najdražih predmeta našli su se Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura, te Matematika. Hrvatski jezik našao se na četvrtom mjestu najdražih predmeta. Rezultat u kojem je Tjelesna i zdravstvena kultura najdraži predmet je očekivan jer je to predmet koji učenici ne smatraju obavezom i naporom, već igrom te ga zbog toga i vole. Kao što je i očekivano, predmeti koje učenici najmanje vole su Matematika i Strani jezik te je tim rezultatom postavljena hipoteza potvrđena.

Sljedeći problem odnosi se na igranje na nastavi hrvatskoga jezika. Hipotezom je pretpostavljeno da se učenici ponekad igraju na nastavi hrvatskoga jezika, a to je i potvrđeno. Iako je hipoteza potvrđena, ovakvi rezultati su poražavajući jer bi igra u ovoj dobi, mlađoj školskoj dobi, trebala biti puno zastupljenija jer je to učenicima najbliži i najlakši način učenja. Reakcije i odgovori učenika na sat ispunjen jezičnim igrama bile su pozitivne, a učenici su cijelo vrijeme bili motivirani i uključeni u rad.

Četvrti problem istraživanja bio je ispitati vole li učenici učiti kroz igru. Hipotezom je pretpostavljeno kako učenici vole učiti kroz igru, a ona je i potvrđena. Ovakav rezultat je očekivan jer je riječ o učenicima mlađe školske dobi koji se često igraju i kod kuće. Također, učenje kroz igru ne smatraju naporom nego zabavom, puno su

motiviraniji u radu, lakše zapamte pojedino gradivo na kreativan i zanimljiv, ali što je najbitnije, na lakši način.

Na nastavi hrvatskoga jezika razvijaju se sve jezične djelatnosti, pa se ovim istraživanjem željelo vidjeti koje jezične djelatnosti, ali i sadržaje učenici vole, a koje ne. Kao što je i pretpostavljeno, učenici najviše jezične djelatnosti govorenja i slušanja, a najmanje vole pisati. To je razumljivo jer su govorenje i slušanje primarne djelatnosti koje učenici ne moraju učiti, dok se pisanje uči i zahtijeva od učenika više koncentracije, truda i znanja na različitim područjima: lingvističkom, stilskom i tekstnom. Također, potvrđeno je kako učenici na nastavi hrvatskoga jezika vole gledati filmove, a od navedenih sadržaja najmanje vole čitati lekturu. Ovaj problem mogao bi se riješiti da se učenike motivira na različite načine na čitanje, da zavole tu aktivnost, pa čak i da im se dozvoli ponekad da sami odaberu što žele čitati.

Posljednji problem istraživanja vezan je uz spol, dob i mjesto školovanja učenika. Njime se željelo vidjeti postoji li razlika između dječaka i djevojčica, učenika trećih i četvrtih razreda, odnosno učenika koji se školuju u velikom gradu, manjem gradu i selu. Posljednja hipoteza je djelomično potvrđena, odnosno rezultati pokazuju da djevojčice više vole učiti kroz igru od dječaka, te da učenici trećih razreda više vole Hrvatski jezik kao nastavni predmet od učenika četvrtih razreda. Kao što je i pretpostavljeno, učenici sa sela su bili najzainteresiraniji za igru, ali na drugom mjestu se nisu našli učenici iz manjeg grada, kao što je bilo očekivano, već učenici iz većeg grada. Očekivalo se da učenici iz sela i manjeg grada više budu zainteresirani za igru jer s obzirom na mirnije mjesto stanovanja imaju više prilike za igru izvan škole i kuće, pa je bilo za očekivati da će i na nastavi upravo ta skupina biti zainteresiranija.

Dobiveni rezultati pokazuju važnost jezične igre, ali i općenito igre u nastavi. Učenici u svim školama i razredima bili su visoko motivirani tijekom svih 45 minuta nastavnog sata, te su sa zanimanjem pratili i sudjelovali u svim igrama. Ovakav rezultat pokazuje kako su djeca mlađe školske dobi još uvijek jako zainteresirana za igru, a takva nastavna metoda trebala bi se nalaziti u svakom razredu, bilo to tijekom učenja novih sadržaja ili ponavljanja i uvježbavanja već poznatih.

5. ZAKLJUČAK

Kao najvažnija dječja aktivnost, igra ima veliku ulogu u odgojno-obrazovnom procesu, a njena iskoristivost u nastavi je velika. Igra povećava motivaciju učenika, čini učenje zanimljivijim i lakšim, traži od učenika aktivno sudjelovanje i pospješuje rezultate učenja. Upravo zbog toga, igru je potrebno implementirati u nastavu hrvatskoga jezika kako bi učenici na lakši i zanimljiviji način naučili jezične sadržaje koji im nisu uvijek razumljivi. Suvremeni pristup nastavi zalaže se za igru, ali još uvijek je premalo zastupljen u hrvatskim školama. Razlog tome može biti nekompetentnost učitelja koji ne znaju kako svrhovito koristiti igru u nastavi, ili pak nedovoljna motivacija učitelja da uz malo truda učenicima pripreme nezaboravan sat učenja kroz igru. Takvo razmišljanje nije dobro, jer igra osim što pospješuje motivaciju i aktivnost učenika, ona u nastavni proces uključuje sve učenike i svi učenici dobivaju priliku biti važni i ravnopravni.

Istraživanje koje je provedeno u svrhu ovoga rada potvrdilo je pretpostavku da učitelji samo ponekad koriste igru kao metodu rada u nastavi. Također, Hrvatski jezik kao nastavni predmet ne nalazi se među omiljenijim predmetima, a pokazalo se kako učenici vole učiti kroz igru. Ukoliko bi se igra češće uključivala u nastavu hrvatskoga jezika, u učenicima bi se probudila znatiželja, motivacija, želja za sudjelovanjem i učenjem, pa čak i ljubav prema ovom nastavnom predmetu. Osim toga, atmosfera u razredu bila bi ugodnija, a rezultati učenja i poučavanja pokazali bi važnost igre u nastavi.

6. PRILOZI

6.1. Prilog 1. Upitnik za učenike trećih i četvrtih razreda

UPITNIK – UFZG – 2017 – AT

SPOL: M Ž

RAZRED: 3 4

ŠKOLA:

1. Voliš li se igrati? DA NE PONEKAD

2. Igraš li se kod kuće? DA NE PONEKAD

3. Koje igre najčešće igraš kod kuće? (Napiši barem jednu igru.)

4. S kime se najčešće igraš kod kuće?

5. Igraš li se u školi tijekom odmora? DA NE PONEKAD

6. Igrate li se na nastavi? DA NE PONEKAD

7. Na kojem satu se najviše igrate? (Napiši.)

8. Voliš li kada se na nastavi igrate? DA NE PONEKAD

9. Koji ti je najdraži predmet u školi? (Napiši.)

10. Koji predmet najmanje voliš? (Napiši.)

11. Koliko voliš Hrvatski jezik kao nastavni predmet? (5-jako volim, 4-volim, 3-niti volim, niti ne volim, 2-ne volim, 1-uopće ne volim)

1 2 3 4 5

12. Igrate li se na satu Hrvatskog jezika? DA NE PONEKAD

13. Voliš li učiti kroz igru? DA NE PONEKAD

14. Napiši koja ti je igra bila najzanimljivija na današnjem satu i zašto!

15. Ocjenama od 1 do 5 procijeni koliko se slažeš sa sljedećim tvrdnjama (1- uopće ne volim, 2-ne volim , 3- niti volim, niti ne volim, 4- volim, 5- jako volim)!

a) U nastavi hrvatskoga jezika volim aktivnosti u kojima aktivno govorim. 1 2 3 4 5

b) U nastavi hrvatskoga jezika volim kada nešto aktivno slušamo.

1 2 3 4 5

c) U nastavi hrvatskoga jezika volim kada čitamo različite tekstove.

1 2 3 4 5

d) U nastavi hrvatskoga jezika volim kada pišemo različite priče, pjesmice i sastavke. 1 2 3 4 5

e) Volim čitati lektiru. 1 2 3 4 5

f) U nastavi hrvatskoga jezika volim gledati filmove. 1 2 3
4 5

g) U nastavi hrvatskoga jezika volim učiti gramatiku i pravopis.

1 2 3 4 5

h) U nastavi hrvatskoga jezika volim učiti kroz igru. 1 2 3 4 5

Hvala na ispunjavanju upitnika!

6.2. Prilog 2. Tijek sata vježbanja i ponavljanja imenica, glagola i pridjeva (3. r.)

JASNA STRABIĆ

24 UČENIKA

(OŠ VLADIMIR NAZOR)

NASTAVNA JEDINICA: IMENICE, GLAGOLI, PRIDJEVI

Uvodni dio : Pozdravljam i predstavljam se učenicima. Dogovaramo pravila ponašanja. Na satu koristim mekanu loptu (učenik koji želi odgovoriti na postavljeno pitanje hvata loptu i vraća je natrag).

Motivacija: Igra asocijacije- učenici otvaraju jedno po jedno polje i pokušavaju pogoditi koje je rješenje svakog stupca (mama, trešnja, stolac- imenice; trčati, plivati, sjediti- glagoli; mirisno, duge, drven- pridjevi) kako bi došli do konačnog rješenja (vrste riječi).

Najava cilja: učenici mogu samostalno zaključiti da će na današnjem satu ponavljati imenice, glagole i pridjeve.

Osvježivanje prethodnog znanja: učenici svojim riječima odgovaraju što su to imenice, glagoli i pridjevi te za svaku vrstu riječi navode po nekoliko primjera.

Glavni dio sata: „Igra slušanja“- učenicima naizmjenice čitam riječi (imenice, glagole i pridjeve), a oni moraju slušati te kad čuju imenicu pljesnuti, glagol čučnuti, pridjev pucketati prstima. Ukoliko neki učenik pogriješi on ispada iz igre, a igra se nastavlja dok ne dobije pobjednika.

„Čudesna vrećica“- u vrećici se nalaze razni predmeti, svaki učenik izvlači jedan predmet, ali ga ne smije vidjeti nitko osim tog učenika. Kada svi učenici izvuku svoj predmet svaki učenik mora imenovati svoj predmet (npr. gumica), reći jedan glagol vezan uz taj predmet (brisati) i jedan pridjev (stara). Ukoliko netko neće znati, ostali učenici mogu pomoći u izvršavanju zadatka.

„Igra razvrstavanja“: učenici su podijeljeni u skupine ovisno o tome jesu li ispod stolca pronašli zalijepljen papirić na kojem piše imenica, glagol ili pridjev. Ploča je podijeljena na tri dijela tako da dok će dolaziti rješavati ne mogu prepisivati jedni od drugih. Svaka skupina na ploči ima nacrtanu tablicu sa stupcima imenice, glagoli, pridjevi. Čitam riječi, a učenici ih moraju napisati u odgovarajući stupac. Prilikom dolaska pred ploču, moraju skočiti na krug (od papira), riješiti zadatak, skočiti ponovno u krug i vratiti se na kraj svoje skupine. Pobjednička je skupina ona koja je imala najviše točnih odgovora.

„Čarobni vrtuljak“- na vrtuljku se nalaze razne slike. Zadatak učenika je zavrtjeti vrtuljak, te onu sliku na kojoj stane strelica imenovati (npr.pas), te reći jedan glagol (lajati) i pridjev (malen) vezan uz tu sliku.

Završni dio sata: „Na slovo na slovo“- jedan učenik broji u sebi abecedu i kad kažem stop izgovara naglas na kojem je slovu stao. Ukoliko je to slovo N, učenik koji se javi i uhvati lopticu mora reći jednu imenicu, jedan glagol i jedan pridjev koji počinje slovom N.

Na kraju sata učenicima zahvaljujem na suradnji i dajem im upitnik koji će anonimno ispuniti.

6.3. Prilog 3. Tijek sata vježbanja i ponavljanja imenica, glagola i pridjeva (4.r.)

GORDANA PROSENEČKI

i

MARIJA PAVIČIĆ

20 UČENIKA

20 UČENIKA

(OŠ VLADIMIR NAZOR)

(OŠ BUKOVAC)

NASTAVNA JEDINICA: IMENICE, GLAGOLI, PRIDJEVI

Uvodni dio : Pozdravljam i predstavljam se učenicima te dogovaramo pravila ponašanja. Na satu koristim mekanu loptu (učenik koji želi odgovoriti na postavljeno pitanje hvata loptu i vraća je natrag).

Motivacija: „Igra pantomime“- na papirićima se su napisane neke imenice glagoli i pridjevi koje učenici pantomimom, odnosno pokretima tijela moraju prikazati tako da ostali učenici pogode o čemu je riječ. Zadano će biti: pospan (pridjev), učiteljica (imenica) i plivati (glagol).

Najava cilja: učenici će samostalno zaključiti kako je riječ o imenicama, glagolima i pridjevima, odnosno ponavljanju tog gradiva.

Osvježivanje prethodnog znanja: učenici definiraju pojmove te navode po nekoliko primjera za svaku vrstu riječi.

Glavni dio sata: „Igra slušanja“- čitam rečenice, a učenici moraju pažljivo slušati. Kada u rečenici čuju imenicu morat će pljesnuti, za glagol čučnuti, a kada čuju pridjev pucketati prstima. Igra je na ispadanje i traje dok ne dobije pobjednika.

„Razvrstavanje“- na stolu pred pločom nalaze se tri staklenke, jedna za imenice, jedna za glagole, jedna za pridjeve. Učenici naizmjenice dolaze pred ploču i iz „neutralne“ staklenke izvlače papirić, naglas čitaju riječ koju su dobili i stavljaju u kutiju kojoj ta riječ pripada.

„Priča iz vrećice“- u vrećici se nalaze razni predmeti. Učenici jedan po jedan izvlače predmete iz vrećice i moraju smisliti rečenicu u kojoj će upotrijebiti taj predmet (imenice). Rečenica bi trebala sadržavati i glagol i pridjev i mora biti smisljena. Ukoliko je moguće, učenici mogu pokušati nadovezati rečenice kako bi dobili priču.

„Čarobni vrtuljak“- na vrtuljku se nalaze razne slike. Zadatak učenika je zavrtjeti vrtuljak, te smisliti rečenicu koja će sadržavati imenicu (slika), glagol i pridjev. Rečenica mora biti smisljena.

Završni dio sata: „Na slovo, na slovo“- jedan učenik broji u sebi abecedu i kad kažem stop izgovara naglas na kojem je slovu stao. Ukoliko je to slovo N, učenik koji se javi i uhvati lopticu mora reći jednu imenicu, jedan glagol i jedan pridjev koji počinje slovom N.

Na kraju sata učenicima zahvaljujem na suradnji i dajem im upitnik koji će anonimno ispuniti.

6.4. Prilog 4. Tijek sata vježbanja i ponavljanja pridjeva (3.r.)

MARINA KUMER	i	MARIJA VERONKICA CVJETKOVIĆ
10 UČENIKA		25 UČENIKA
(OŠ KALNIK)		(OŠ BUKOVAC)

NASTAVNA JEDINICA: PRIDJEVI

Uvod- Pozdravljam učenike i predstavljam se. Dogovaramo pravila. Na satu koristim mekanu loptu (učenik koji želi odgovoriti na postavljeno pitanje hvata loptu i vraća je natrag).

Motivacija- Pitalice: Dugi kljun i duge noge, hranu traži pored vode. (roda); Imam velike oči, lovim po noći, poslije svakog dobrog lova idem spavati, ja sam (sova). → pitam učenike znaju li u tim pitalicama prepoznati pridjeve te koji su.

Najava cilja- učenici samostalno dolaze do saznanja da će ponavljati pridjeve

Osvježivanje cilja: učenici odgovaraju svojim riječima što su to pridjevi, na koja pitanja odgovaraju i moraju navesti primjere.

Glavni dio sata: „Razvrstavanje“- na stolu pred pločom nalaze se dvije kutije (na jednoj piše Čije je što?, na drugoj Kakvo je što?). Učenici dolaze jedan po jedan pred ploču, izvlače papirić iz „neutralne“ kutije, pročitaju pridjev naglas i ubace u odgovarajuću kutiju (Ivanov, mamin, sestrin, Petrina, Lucijina, tatin, bakin, ravnateljčin, Anina/ malen, zaigrano, kratka, smeđe, duge, smiješno, marljiv, šareno, dobra, debela)

„Na slovo, na slovo“- jedan učenik krene abecedu, a ja kažem stop. Slovo na kojem je stalo je slovo na koje svaki učenik mora smisliti jedan pridjev. Igru ponavljamo dok se svi učenici ne izredaju.

„Vježba slušanja“- Čitam tekst, a učenici svaki put kad prepoznaju pridjev moraju čučnuti. Učenik koji pogriješi ispada iz igre. (Veseli igrokazi: Čarolija riječi)

„Natjecanje“ – učenici su podijeljeni u dvije/tri skupine prema zadanom pridjevu kojeg su pronašli zalijepljenog ispod svog stolca. Zajedno osmišljavaju naziv skupine. Jedan po jedan učenik iz svake skupine trči prema ploči, uskoči u kolut, izvlači papirić i na ploču mora napisati rješenje. Zadatci su takvog tipa da učenici moraju oblikovati pridjev kako bi odgovarao zadanoj imenici. (npr. Ivan- šal → učenici moraju napisati Ivanov; kratak-hlače →kratke). Nakon što napiše rješenje, vraća se na kraj skupine i dolazi sljedeći učenik/ca.

„Osmisli zagonetku“- svaki učenik za sebe mora odabrati neki predmet, životinju koju će pomoću pridjeva opisivati tako da ostali učenici pogode o čemu je riječ. Slobodno je i korištenje glagola kako bi bilo lakše. (npr. lopta- okrugla, košarkaška, rukometna, skače...)

Završni dio sata:

„Memori“- Na ploči su poslagane kartice tako da se ne vidi što na svakoj piše. Učenici igraju u skupinama da se dogovore koji će se brojevi otvarati. Cilj je spojiti parove pridjeva. Skupina koja prikupi najviše parova je pobjednička.

Na kraju sata učenicima zahvaljujem na suradnji i dajem im upitnik koji će anonimno ispuniti.

6.5. Prilog 5. Tijek sata vježbanja i ponavljanja upravnog i neupravnog govora (4.r.)

MARINA VRBANČIĆ

3 UČENIKA

(OŠ KALNIK)

NASTAVNA JEDINICA: UPRAVNI I NEUPRAVNI GOVOR

Uvod- Pozdravljam učenike i predstavljam se te dogovaramo pravila. Na satu koristim mekanu loptu (učenik koji želi odgovoriti na postavljeno pitanje hvata loptu i vraća je natrag)

Motivacija: „Pogodi naslov“- na ploči su razbacana slova današnjeg naslova. Učenici moraju pokušati smjestiti slova tako da dobiju naslov Upravni i neupravni govor.

Najava cilja: U prethodnom zadatku učenici su sami došli do naslova, odnosno do naslova nastavne jedinice.

Osvježivanje prethodnog znanja: učenici definiraju upravni i neupravni govor te navode primjere tako da ih napišu na ploču.

Glavni dio sata: „Stavi točan znak“- na ploči su napisane rečenice upravnim govorom bez rečeničnih i navodnih znakova. Zadatak učenika je u suradnji riješiti te rečenice tako da na odgovarajuće mjesto zalijepe aplikaciju.

„Igra pisanja“: Svaki učenik na jedan papir napiše svoje ime, a ispod imena tri rečenice (na primjer što su radili prije škole, što vole jesti, što će raditi nakon škole i slično). Nakon što to naprave, zarotiraju papire tako da svaki učenik dobije papir koji nije njegov. Sljedeći zadatak je da rečenice svog prijatelja preoblikuje u neupravni i upravni govor.

„Preoblikuj rečenicu“: Kod ploče u kutijici nalaze se rečenice napisane upravnim i neupravnim govorom. Pošto su tri učenika, svaki učenik sakuplja svoje bodove. Učenici izvlače rečenicu iz kutijice. Ukoliko su izvukli rečenicu koja je napisana upravnim govorom, oni je moraju napisati neupravnim i obrnuto. Pobjeđuje onaj učenik koji više rečenica napiše točno.

Završni dio sata: „Što da radi ovaj fant“- učenici izvlače po jedan fantastičan predmet iz vrećice kojeg mogu vidjeti samo oni. Moraju zapamtiti kojeg je oblika, boje i slično jer je to važno za daljnji tijek igre. Vraćaju fant u vrećicu, a zatim ja izvlačim i postavljam pitanje: „Što da radi ovaj fant?“- jedan učenik zada zadatak (npr. neka skače) i učenik čiji je to fant izvršava zadatak. Nakon što izvrši zadatak na ploču ide napisati svoj zadatak upravnim i neupravnim govorom. (npr. Veronika je rekla da fant skače./ Veronika je rekla: „Neka skače!“)

Na kraju sata učenicima zahvaljujem na suradnji i dajem im upitnik koji će anonimno ispuniti.

LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, Katarina (2011). *Važnost didaktičke igre kao elementa komunikacijsko-funkcionalnoga pristupa u razvoju jezično-komunikacijske kompetencije u ranome diskursu poučavanja materinskoga jezika*. U: Stavovi promjena – promjena stavova. Str. 402-410. Nikšić, Crna gora: Filozofski fakultet
2. Bežen, Ante (2008). *Metodika – znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: UFZG i Profil
3. Bežen, Ante (2007). *Metodički pristup početnom čitanju i pisanju na hrvatskom jeziku*. Zagreb: Profil
4. Bežen, Ante, Budinski, Vesna, Kolar Billege, Martina (2012). *ŠTO, ZAŠTO, KAKO u poučavanju hrvatskoga jezika*. Zagreb: UFZG i Profil
5. Britton, Lesley (2000). *Montessori učenje kroz igru za djecu od 2 do 6 godina*. Zagreb: Hena.com
6. Duran, Mirjana (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Slap
7. Huizinga, Johan (1992). *Homo ludens. O podrijetlu kulture u igri*. Zagreb: Naprijed
8. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013). *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
9. Miljević-Ridički, Renata, Miljković, Dubravka, Pavličević-Franić, Dunja, Rijavec, Majda, Vizek-Vidović, Vlasta, Vlahović-Štetić, Vesna, Zarevski, Predrag (2000). *Učitelji za učitelje*. Zagreb: IEP
10. *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Zagreb: MZO
11. Pavličević-Franić, Dunja (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa
12. Pavličević-Franić, Dunja, Aladrović Slovaček, Katarina (2011). *Utjecaj načina poučavanja na motivaciju i stav učenika prema hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu*. U: Napredak, 152, 2, str. 171-188. Hrvatski pedagoško-književni zbor: Zagreb

13. Peti Stantić, Anita, Velički, Vladimira (2009). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa
14. Rosandić, Dragutin (2005). *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga
15. Šego, Jasna (2009). *Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju*. U: Govor XXVI, str. 119-149.
16. Težak, Stjepko (1996). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga
17. Udiljak, Miroljub (2010). *Igre za učenike osnovne škole u slobodno vrijeme*. Zagreb: Alfa

ŽIVOTOPIS

Zovem se Ana Trninić. Rođena sam 24. 7. 1993. u Koprivnici. Osnovnu školu završila sam u Križevcima, a tamo sam pohađala i Opću gimnaziju Ivana Zakmardija Dijankovečkoga. Paralelno uz osnovnu i srednju školu, polazila sam Glazbenu školu Alberta Štrige, smjer tambura. Nakon srednje škole upisala sam Učiteljski fakultet u Zagrebu, odsjek u Petrinji, učiteljski studij, modul hrvatski jezik. Tijekom studija polazila sam edukacije profesora Ranka Rajovića, Irene Orlović i Tatjane Gjurković. Tijekom zadnje godine studija imala sam prilike tri mjeseca raditi u Osnovnoj školi Kalnik gdje sam bila voditeljica predškole i igraonice.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja, Ana Trinić, studentica Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, ovdje izjavljujem i vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam samostalno napisala diplomski rad pod nazivom *Uloga jezičnih igara u nastavi hrvatskoga jezika u djece mlađe školske dobi* pod vodstvom mentorice doc. dr. sc. Katarine Aladrović Slovaček.

IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA

Naziv visokog učilišta

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj
rad

naslov

Uloga jezičnih igara u nastavi hrvatskoga jezika u djece mlađe školske dobi

vrsta rada

Diplomski rad

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

U _____, datum

Ime Prezime

OIB

Potpis
